

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

ZADRUGAR

**GLASILO
NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI**

LETO XII.

20. FEBRUARJA 1936

ŠTEV. 2

Kreditna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani

razglašala izid volitev delegatov in njih namestnikov, ki so se vršile dne 26. januarja 1986:

1. volišče: Jesenice.

Volilnih upravičencev 87, volilo 74 članov. Izvoljena sta s 74 glasovi:

Delegata:

Namestnika:

Kožar Jože, zvan. II.
Avšič Maks, nadz. proge.

Ravtar Jože, zvan. II.
Peterman Alojzij, zvan. I.

2. volišče: Kranj.

Volilnih upravičencev 31, volilo 26 članov. Izvoljena sta s 26 glasovi:

Delegat:

Namestnik:

Porenta Joško, prometnik.

Andrejašič Josip, skladiščnik.

3. volišče: Ljubljana gor. kolodvor.

Volilnih upravičencev 100, volilo 59 članov. Izvoljeni so s 57 glasovi:

Delegata:

Namestnika:

Mohorič Janez, zvan. I.
Požgaj Franjo, nadz. sign.

Gregorič Ivan, zvan. II.
Strniša Emil, čin. X.

4. volišče: Ljubljana gl. kolodvor.

Volilnih upravičencev 385, volilo 294 članov. Izvoljeni so z 294 glasovi:

Delegati:

Namestniki:

Črnač Alojzij, čin. VII.
Šinkovec Franc, čin. IX.
Bratok Ivan, spreved. zvan. I.
Gosar Anton, zvan. I.
Peruzzi Miroslav, prem. nadz. v p.
Radetič Ivan, merač zvan. II.
Petelin Ivan, zvan. II.
Živic Ivan, fiz. delavec.

Lavrič Joško, čin. VI.
Šonc Ferdo, zvan. II.
Lipovšek Ivan, čin. III. v p.
Grafenauer Ciril, čin. VIII.
Mahnič Alojzij, zvan. II.
Tome Ivan, dnev. zavirač.
Ižanc Rudolf, zvan. I.
Habjan Andrej, zvan. II.

5. volišče: II. sekcija za vzdrževanje proge Ljubljana gl. pr.

Volilnih upravičencev 105, volilo 87 članov. Izvoljeni so s 87 glasovi:

Delegata:

Namestnika:

Kališnik Ivan, nadz. proge.
Bule Ivan, slikar.

Umek Josip, desetar.
Valenčič Ivan, ključavničar.

6. volišče: Kurilnica Ljubljana.

Volilnih upravičencev 297, volilo 225 članov. Izvoljeni so z 224 glasovi:

Delegati:

Namestniki:

Arhine Karol, strojevodja.
Dovč Anton, kurjač.
Pakiž Jože, viš. kontrolor.
Novinc Franc, ključavničar.
Dovč Franc, delavec.
Kovač Josip, strugar.

Logar Anton, strojevodja.
Škof Janez, kurjač.
Menart Franc, šofer.
Vrečar Alojzij, ključavničar.
Browinski Ivan, premoglar.
Terčič Josip, ključavničar.

7. volišče: Borovnica.

Volilnih upravičencev 39, volilo 33 članov. Izvoljena sta z 32 glasovi:

Delegat:

Namestnik:

Jerausch Ivan, nadzornik proge.

Eržen Anton, šef stanice.

8. volišče: Rakek.

Volilnih upravičencev 97, volilo 75 članov. Izvoljeni so s 75 glasovi:

Delegata:

Namestnika:

Herman Josip, čin. IX.
Urbič Anton, zvan. II.

Čamernik Rudolf, zvan. II.
Kamninar Ivan, zvan. II.

(Nadaljevanje na 3. strani ovitka.)

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

ŠT. 2

LJUBLJANA, 20. FEBRUARJA 1936

LETO XII

Žene in zadružništvo

Slavni zadružni organizator in ideolog Charles Gide (Šarl Žid) kaj mično slika odnos ženâ k zadružništvu. Prav nič jih ne pohvali. Prišteva jih celo k sovražnikom zadružništva.

Takole pravi:

»Če jih (namreč žene) stavljam kot prve na listo nasprotnikov zadružništva,* ne storim tega, ker vелеva olika, da pričnemo povsod najprvo z damami; marveč zatagadelj, ker je to nažalost res. Žene so v splošnem napram zadružnemu gibanju sovražno razpoložene, kar je tem slabše, ko bi moral biti njih vpliv na usodo zadružništva odločilen; saj vendar vodijo gospodinjstvo in opravljajo nakupe!

Zadruga dam niso mogle nikoli pridobiti. Ne ljubijo nas, vsaj ne naših prodajalen. Rajše imajo javno trgovino, ki je elegantnejša, kjer so nastavljeni vljudneši in kjer lahko med seboj mirno pokramljajo. Od Eve sem skozi vse čase so žene vedno ljubile zapeljivce. In trgovec je zanje velik zapeljivec, ko razgrne pred njimi svoje lepe reči; za nekatere, ker dovoljuje popust, za druge, ker nudi blago na obroke; zopet so, ki jih pridobi z malo stekleničico, zlasti pa — to se vé — s komplimentami. In tako jih spravlja v svoje mreže.

Zadruga pa so preresne, za dame celo pregrobo. Razen tega odbija dame nabavna knjižica. Vpisovanje vsake izdane pare v zvezek, ki ga morajo prinašati s seboj in zopet jemati domov, to se jim zdi ograjanje njihove časti in sumničenje o njihovi poštenosti.

Koliko zadrug so žene zamorile že v zibelki samo radi tega, ker so se uprle kupovati v zadružni prodajalni! Za moža, pa najsi bo še tako

* K sovražnikom zadružništva prišteva Ch. Gide: 1.) žene, 2.) trgovce, 3.) socialiste, 4.) notranje sovražnike. Kar se tiče socialistov, Gideova trditev za današnje prilike ne velja več. Socialisti so se v splošnem sprijaznili z zadružništvom in mu priznavajo avtonomijo.

prepričan zadrugar, je vendarle težko vzeti v roke košaro in se odpraviti kupovat. Preostaja mu le en izhod: da poskuša prepričati svojo ženo o prednosti zadruge. To pa je izvrstna vaja, ki prisili zadrugarja, da postane napram svoji ženi ljubeznivejši, kar vse koristi združništvu in miru okrog domačega ognjišča. Mnogo težavnejša je zadeva, če gre za meščanske konzumne zadruge, ker so tu navadno kuharice tiste, ki opravljajo nakupe. Predvsem gojijo kot žene vsem pripadnicam lepega spola skupna, za združništvo neprijazna čustva. Iz umljivega razloga se upirajo zlasti nabavni knjižici; še bolj pa se pritožujejo, ker jim zadruga ne daje »le sou par franc«,* na katerega so jih bili navadili trgovci (ki si ga pa v ostalem na račun svoje gospôde naposled na svoj način in še z obrestmi vred le prilastijo). Zaman prigovarjamo tem damam, da jih cenimo in da jih prav zato nočemo podkupovati! Vse te »avbice« so nam prisegle smrtno sovraštvo. Ko smo bili svoj čas v Montpellieru ustanovili pretežno meščansko konzumno društvo, so izjavile, da me bodo zastrupile; grožnja, ki je iz ust kuharic nikakor ne gre omalovaževati!

Jaz sem jim sicer ušel, ne pa konzumno društvo, ki so ga promptno zadavile.«

No, od onega časa, ko je Gide govoril o tem vprašanju — bilo je to pred dobrimi 40. leti — so se razmere nekoliko spremenile. Žene imajo dandanes za združništvo že nekoliko toplejša čustva, vendar se pa zanj še ne ogrevajo tako, kot bi bilo pričakovati in kot bi bilo potrebno. Mnogo Gideovih očitkov je še vedno upravičenih, zlasti glede žen iz izvestnih krogov. Pa za te nam tu ne gre, vsaj ne za one, ki niso članice naših zadrug.

Pa tudi naše spoštovane zadrugarice se vse premalo zavedajo svojih dolžnosti, ki jih imajo do zadruge. Ta zavest je pri njih zato pomanjkljiva, ker si nočejo ali ne morejo predočiti vseh koristi, ki jo jim nudi zadruga. Kar naravnost naj povemo: povračilo ob koncu poslovnega leta in možnost nakupovanja na kredit, to je skoro vse, kar vidijo dobrega pri zadrugi. Malo jih je, ki bi se dale truda, da bi pravično presoemale tudi kvaliteto in ceno blaga, ki ga kupujejo v združnih prodajalnah. Še manj je fistih, ki bi znale ceniti socialne in kulturne naloge zadrug. Zelo revno je končno število onih, ki bi upoštevale, da je zadruga regulator tržnih cen, ki bi takoj priskočile, če bi zadrug ne bilo.

Nekoč smo govorili o polzadrugarjih. Vse tisto velja v prvi vrsti za naše zadrugarice. Saj se večina zadrugarjev ne more baviti do vseh podrobnosti z gospodinjskimi problemi. To ostane slejkoprej skrb in naloga naših, od Boga nam poklonjenih življenskih družic. Od njih pričakujemo, da bodo dobre, v malem in velikem zveste zadrugarice.

—n—

* Popust za posle, ki kupujejo v trgovinah za svoje gospodinje.

Še nekaj o obrokih

O tem poglavju smo že nekoč pisali. Pa je to poglavje tako, da o njem še vedno lahko govorimo.

Res je: ne moreš si nabaviti pohištva in ga takoj plačati, vsaj ne, če te smemo prištevati k oni večini državnih uslužbencev, ki so gospodarsko odvisni samo od svojih prejemkov. Prav tako si večkrat ne moreš kupiti obleke zase in za svoje in ob prejemu blaga takoj poravnati račun. Morda bi šlo to pri nabavi živil; pa tudi to ne gre vedno, zlasti, če nimaš iz ka-kršnegakoli vzroka urejenega domačega gospodarstva.

Iz vseh teh in takih nadlog te reši — obrok. V resnici, kot rešitelj ti prihaja in včasih to ime tudi zasluži. Ali obrok ima, kot vsaka stvar na tem božjem svetu, dve strani. Seveda, dobro in slabo. Dobro, če ga pokličeš res v skrajni sili; slabo, če ga zoveš za vsako malenkost, če brez njega takorekoč načelno ne moreš gospodariti, če se zatekaš k njemu, ko imaš na razpolago druge izhode. Kakšne izhode? boš vprašal. Odgovarjam: uredi svoje gospodarske prilike tako, da boš plačeval vsaj živila takoj in z gotovim novcem; obleko ali morda še kaj drugega pa si kupuj, če drugače res ne gre, v božjem imenu na obroke.

Trdim, da z živili gre. Treba je samo mesec, dva, da pametno razporediš izdatke, da se malo omejiš, pa si glede tega kmalu na konju. Saj ti pomaga tudi zadruga, da svoj sklep izvršiš. Kupovanje živil na kredit ali obroke je z malimi izjemami popolnoma odveč. Prvič zato, ker tu ne gre za večje vsote, drugič pa čisto iz preprostega razloga, ker kupujemo živila navadno le za dobo enega meseca in torej pri dobri volji ne bo težko, da tudi časovno spravimo v sklad te vrste potrebe in svoje prejemke.

Obrok ni nevaren, če je sam. Če pa zbere okrog sebe tovariše in se jih sestane dvojica, trojica ali še več, potem pa je hudo. Le poglejmo v družine, predočimo si sliko tistega dne, ko prinese družinski poglavar svoj mesečni zaslužek, da ga položi na altar domačije! Koliko razočaranj, seveda neupravičenih, ker bi morala gospodar in gospodinja točno vedeti, koliko smeta pričakovati! In tako se začne: Kako je mogoče, da si samotoliko prinesel? Koliko si obdržal zase? To ne bo v redu, račun v zadruzi ni pravilen, ali pa je kje drugje pomota. I. t. d. Pa se seveda izkaže, da je račun zadruge popolnoma pravilen in da tudi drugje ni nobene pomote. Obroki so prekrizali račune. In potem: slaba volja na vse strani, prepir, očitjanja. Prav vse po nepotrebem.

Zato pa desetkrat premisli, preden se odločiš za obrok! Kupuj z njegovo pomočjo samo to, kar najnujnejše potrebuješ, torej le v skrajni sili. Potem ne boš s strahom pričakoval svoje plače in — kar je mnogo vredno — mir bo v hiši!

Fe. Ge.:

O menici čeku in kliringu

(Nadaljevanje)

Na konkretnem primeru bomo najbolj jasno in točno raztolmačili proces izravnavanja terjatev in dolgov brez pošiljanja denarja. Mislimo si, da je trgovec A iz Jugoslavije prodal trgovcu B v Nemčijo za 100.000 Din suhih sliv in da je istočasno trgovec C iz Nemčije prodal trgovcu D v Jugoslaviji stroj, vreden 100.000 Din. Ako bi oba dolžnika B in D poslala denar svojima upnikoma A in C, bi se moral znesek 100.000 Din poslati dvakrat, in sicer: prvič iz Nemčije v Jugoslavijo, in drugič iz Jugoslavije v Nemčijo, kar bi bilo zvezano z velikimi stroški za prevoz in zavarovanje.

Da se temu izognemo, se dolgovi izravnavajo brez pošiljanja denarja in torej brez stroškov tako, da trgovec A trasira menico na svojega dolžnika B v Nemčiji in jo proda na licu mesta v Jugoslaviji trgovcu D, ki jo pošlje svojemu dolžniku C v Nemčijo. Ta jo predoči v izplačilo B-ju, ki je dolžnik A-ja, ki pa je že prejel denar od dolžnika D, ki je dolžnik C-ja. Na ta način sta B in D plačala svoje dolgove, dočim sta A in C prišla do svojih terjatev brez pošiljanja denarja samo s trasiranjem in pošiljanjem devize.

Zaradi poenostavljenja teh poslov se obavlja kupnja in prodaja deviz na borzah in v bankah. Direktno trasiranje deviz iz zemlje prodajalca robe na zemljo kupca robe obstoja samo med državami, med katerimi se razvija živahen trgovski promet. Če torej nimamo z državo, kamor smo prodali robo, živahnega prometa, se vrši trasiranje posredno preko neke tretje države. Ako bi naš trgovec prodal robo n. pr. v Indijo, ne bo trasiral menice na Kalkuto, temveč na London, ker vé, da ima Anglija tesne trgovske zveze z Indijo in da se angleške devize vedno lahko prodajo na domačih borzah.

Drugo važno plačilno srdstvo je ček, to je neke vrste nakaznica, v kateri dotični, ki jo izda (asignant), da nalog določeni osebi (asignatu), da izplača tretji osebi (asignataru) označeni znesek. Razvoj čeka in čekovnega prometa sega daleč nazaj v zgodovinsko dobo. Znano je, da se pri Kitajcih najdejo že 2000 let pred Kr. r., a pri Babiloncih 1800 let sledovi neke vrste nakaznic, ki bi nekako odgovarjale današnjemu čeku. Tudi pri starih Grkih in Rimljanih najdemo neke posebne vrste izplačevanja, ki se niso vršila v gotovini, temveč z odpisovanjem in pripisovanjem in ki so pripomogla k poznejšemu razvoju čekovne nakaznice. V srednjem veku so v vseh večjih italijanskih mestih izdajali bogati kampsori ali meničarji nakaznice na položeno gotovino, ki so jo pri njih hranili trgovci in s katero

so ti razpolagali s pomočjo teh nakaznic. Danes razpolagajo vlagatelji s položeno vsoto sami s pomočjo čekov, ki jim jih izdajajo banke v posebnih knjižicah in ki jih primerno izpolnijo, vpišejo znesek, podpišejo ček in ga izročijo osebi, kateri naj se izplača določena vsota.

Ček sestoji iz dveh delov, talona in čeka. V svrhu preprečenja zlorabe se tiskajo čeki na posebnem papirju z vodenim tiskom, a poleg tega so posamezni primeri čekovne knjižice numerirani.

Gospodarska funkcija in bistvena naloga čeka obstoja v tem, da odstranjuje neroden in težaven prenos gotovine in nadomešča denarna plačila. Ček pospešuje važne interese gospodarskega življenja posameznika in vsega narodnega gospodarstva, ker zmanjšuje in skoraj popolnoma odpravlja blagajniško poslovanje, omogoča, da morejo posamezniki vložiti gotovino plodonosno v banke, odstranjuje nevarnost pred ognjem in tatvino glede gotovine, zmanjšuje potrebo bankovcev in krči njihovo kroženje in zlata podlaga, ki jo morajo imeti, postaja svobodna in se more porabiti v druge namene narodnega gospodarstva.

Ček ni denar, temveč, plačilno sredstvo, ki služi samo zato, da se namesto gotovega denarja plača iz depozita, ki se nahaja pri asignatu, neki znesek. Ček je surogat denarja in ima namen, da služi izplačilu ali obračunu. Ček se plača a vista, to je, treba ga je predočiti osebi, ki ga je dolžna izplačati. Glavni dolžnik v čeku je assignant, ki mora izplačati ček le takrat, če odkloni izplačila assignat in to šele, če posestnik čeka v predpisani obliki, t. j. s protestom dokaže, da ga je v zakonitem roku prezentiral assignatu, ki pa je izplačilo odklonil. Ček se glasi na denar in se mora izplačilo izvršiti v oni vrsti denarja, ki je v čeku označena. Pri predočenju je dolžnost assignata, da postopa previdno in izplača znesek le, če se mu ček izroči in če se je prepričal, da ček ni preklican, da je vsota pravilna, da je predočitelj oseba, ki je na čeku označena, da ne izplača čeka, ki nosi obračunsko klavzulo in da assignant ni v konkurzu.*

* Naš zakon pozna čeke na donosilca, na ime, na naredbo in obračunske čeke. Med seboj se razlikujejo v tem, da na čeku na donosilca ni označeno ime osebe, ki naj se ji znesek izplača, dočim je na čeku na ime oseba točno označena. Ček na naredbo nosi klavzulo, na temelju katere ga more assignatar prenesti na drugo osebo; obračunski ček pa služi samo za obračun in se ne more porabiti za izplačilo v gotovini. Posebno važni so obračunski čeki, ker zmanjšujejo izplačila v gotovini in s tem obtok kovanega denarja in bankovcev. Ta ček izvira iz Nemčije, kjer ga je prva vpeljala Reichsbanka.

V Angliji je udomačen krozing ček, ki ga lahko spoznamo po njegovi zunanosti. Assignant ali poznejši posestnik čeka potegne namreč na čeku dve vzporedni črti, kar da čeku malo čudno zunanost, in napiše med nje ime bankirja, ki naj se mu izplača znesek. Krozingiranje čeka ima namen, preprečiti izplačilo nepooblaščenim osebi. Razen omenjenih čekov poznamo kot plačilno sredstvo Treveler cheks, Money Ordre in Tourist Drafts, ki se glasijo na okrogle vsote in so plačljivi v valuti države, na katere se glasijo, po stalnem tečaju, ki je odvisen od vsakdanjega tečaja dotične valute; merodajen za izplačilo pa je tečaj, ki je na čeku označen. Te vrste čekov izdajajo ameriške banke na velike banke ostalih kontinentov. Posebno dobro služijo potnikom, ki potujejo po tujih zemljah, ker jim omogočujejo, da si nabavijo denar brez posebnih težkoč.

Poleg omenjenih plačilnih sredstev so posamezniki, kakor tudi države skušale doseči poenostavljenje mednarodnih plačil s tem, da so se prizadevale ustvariti neke vrste svetovni denar. S posebno vneto se je zavzel za uresničenje te ideje po svetovni vojni ameriški bankir Wanderlip. Druga slična ideja izvira od profesorja Wolfa, ki je predlagal izdavanje mednarodnih bankovcev s pomočjo centralnih bank. Vodilna misel za ustvaritev svetovnega denarja se je rodila na Francoskem, ko je ta država leta 1863. nameravala z velikim uspehom vpeljati v vsej Evropi enotno valuto. Žal se ta ideja radi političnega in gospodarskega tekmovanja ostalih kulturnih držav ni mogla uresničiti.

Ko je bila končana svetovna vojna, so se pojavili ogromni kompleksi neurejenih gospodarskih problemov in socialnih vprašanj, ki ne samo do danes še niso rešeni, temveč se ponavljajo dan na dan novi in težavnejši.

Po današnjem prevladajočem naziranju je poklicana v prvi vrsti država, da s svojo avtoriteto čuva pravni red, da ohrani sebe in da pomaga pri reševanju vseh važnih gospodarskih vprašanj. Videli smo na lastne oči, koliko so se vse države prizadevale, da bi ohranile svojo valuto, ki je glavni steber narodnega gospodarstva, in koliko so se trudile, da bi z zdravimi plačilnimi sredstvi omogočile izravnane mednarodnih plačilnih obveznosti. Vse države so se v svetovni vojni zadolžile, izčrpale svoje zlate rezerve in prišle radi ogromnih dolgov, ki jih morajo poravnati z zlatom ali devizami, v zelo kočljiv položaj. Pomanjkanje zlata in deviz je mnoge države prisililo, da so izdale stroge odredbe glede nabave tujih plačilnih sredstev in osredotočile ta posel v pooblaščenih domačih bankah. Te odredbe so plačilne težkoče še povečale in spravile mednarodno trgovino v resno nevarnost, tako da je radi pomanjkanja primernih plačilnih sredstev skoraj popolnoma prenehala.

Pa ne samo nabava deviz, temveč tudi kompenzacije, ki so jih pooblaščenih zavodi vršili za svoje komitente, so se smele vršiti le preko pooblaščenih denarnih zavodov. Ako je bil izvoznik istočasno uvoznik, je smel od deviz, ki jih je dobil pri izvozu, porabiti znesek, potreben za plačilo v inozemstvu nabavljenega blaga, vendar je moral dokazati Narodni banki porabo svojih deviz. Vsi pooblaščenih denarnih zavodi, ki so se bavili le z deviznimi in valutnimi posli, so bili dolžni poslati Narodni banki vse podatke o izvršenem devizno-valutnem prometu. (Razumljivo je torej, da so take razmere vzbudile v mednarodni trgovini veliko nezadovoljnost in da se je neprestano delalo na tem, kako bi se navzlic vsem prepovedim in omejitvam pri nabavi deviz ohranil vsaj oni promet, ki je za narodno gospodarstvo življenskega pomena.) Ker so se slične težave pri nabavi plačilnih sredstev pojavile istočasno v mnogih državah, je bila meseca oktobra leta 1931. sklicana v Pragi devizna konferenca, na kateri je predstavnik avstrijske Narodne banke g. Reisch predložil načrt za izravnane mednarodnih plačil, takoimenovani bilateralni kliring (clearing), ki

sloni na principu kompenzacije in po katerem za izplačevanja niso potrebne ne menice ne devize ne čeki. Beseda kliring je angleška in pomeni razčistiti. Tudi domovina ideje, na kateri sloni kliring, je Anglija, kjer se je razvil do neverjetne popolnosti. Nastal je vsled iznajdljivosti bančnih nameščencev, ki so vršili vplačila in izplačila na temelju čekov in drugih papirjev. Nameščenci so se dnevno sestajali v Londonu na posebnem zato določenem kraju, kjer so pregledali in primerjali prinesene papirje, katere so nato med seboj izmenjali, a plačali so samo razliko in še to s pomočjo banke, ki je uvedla kliring in pri kateri imajo tudi druge banke svoj žiro. Na ta način so se izmenjale milijonske terjatve v enem dnevu ali celo v nekaj urah brez denarja, pri čemer se je prihranilo tudi mnogo časa. Ta ustanova se je zaradi svoje praktičnosti prav kmalu razširila po evropskem kontinentu. (Konec prihodnjič.)

K U H I N J A

G. Prašnikarjeva:

Rahljalna sredstva

Ko pripravljamo jedila iz testa, uporabljamo navadno različna rahljajna sredstva, da je testo bolj »lahko« in jed okusna. Ta sredstva so:

a) naravna:

1. umešavanje,
2. stepanje v sneg,
3. vrelna tekočina.

b) umetna:

1. alkohol,
2. kisline,
3. kvas (drože)
4. pecilni prašek.

Umešanje je naravno rahljajno sredstvo, pri katerem enakomerno mešamo in s tem vmešamo zrak v zmes. Ko pride jed v vročino, se tam zrak razegne, s tem dviga tvarino in hoče uiti. Zato je treba takoj zadostne vročine, da zmes na površju zakrknje (jajca) in se tvori potrebna skorjica, da zrak ne more iz testa. Če pa imamo takoj v začetku preveliko vročino, se skorjica prehitro napravi, zrak se ne more tako hitro raztegniti, ne dvigati in ne rahljati zmesi, zato dobimo pecivo, ki je na vnanji strani zasmojeno, znotraj pa še surovo in težko. Narobe pa je, če predolgo nimamo zadostne vročine: tedaj se skorjica ne napravi o pravem času, zrak ne dviga zmesi, temveč ubeži, zmes pa se sesede; zato dobimo trdo, neokusno in težko jed.

Stepanje v sneg. Beljak (ali tudi sladko smetano) stepamo v male mehurčke, napolnjene z zrakom. Ko pride zmes v vročino, se tam zrak z

mehurčki vred razteza toliko časa, dokler se beljak ne strdi. Potem se napravi skorjica in zrak ne more iz zmesi. Če pa predolgo časa ni zadostne vročine, tedaj se beljakovina ne strdi in zrak prehaja iz notranjščine do vrha. Ker mu je pot prosta, uhaja iz zmesi, ki zaradi tega upade.

Vrela tekočina je rahljalno sredstvo pri paljenem (kuhanem) testu. Vrelo vodo ali mleko zmešamo z moko. Ko pečemo tako testo, se tekočina pod vplivom vročine izpremeni v paro, hoče izhlapeti in s tem dviga in rahlja zmes. Ker pa je obdana od goste tvarine (jaje, moke), para ne more izhlapeti in dobimo zelo rahlo testo.

Kislina so umetno rahljalno sredstvo, ki ga pridevamo pecivu, ker povzročajo pod vplivom sladkorja kipenje, vsled katerega se tvori alkohol, ki rahlja zmes. Ker hoče pod vplivom toplote uiti, radi goste zmesi pa ne more, dviga tvarino. Uporabljamo navadno limonin sok, včasih tudi kis.

Kvas je umetno rahljalno sredstvo, ki vsebuje kvasnice — kipelne glivice. Te imajo lastnost, da se prično razmnoževati, ako imajo potrebne pogoje, to je: vlago, zrak in primerno toploto (18 — 30 stopinj C). Pri tem izločajo neko posebno snov — ferment, ki ima lastnost, da razkrajja sladkor v alkohol in ogljikov dvokis, ki se v toploti raztezata in hočeta izhlapeti in tako dvigata testo.

Pecivni prašek je umetno rahljalno sredstvo, ki vsebuje ogljikov dvokis, kemično spojen s kako drugo snovjo. Ko pride testo s pecivnim praškom v pečico, se te snovi pod vplivom toplote tako razkroje, da postane ogljikov dvokis prost in hoče ubežati. Ker pa je obdan od goste zmesi — testa — ne more uiti, temveč samo dviga tvarino. Namesto pecivnega praška uporabljamo večkrat tudi jedilno sodo, jelenovo sol ali slično.

Po uporabi rahljalnih sredstev razdelimo tudi vrste testa v:

1. testa brez rahljalnega sredstva;
2. testa z rahljalnim sredstvom.

K prvim prištevamo: testo za rezance, vlečeno, kapljivo, krompirjevo, krhko in kot posebno vrsto krhkega še takozvano linško testo.

K drugim pa spada: piškotno, paljeno, kvašeno in masleno listnato testo. Krhko kvašeno testo pa je še posebej, ker je sestavljeno iz velike množine masla ali masti in mrzlega kvašenega testa.

O obeh vrstah testa bomo govorili prihodnjič.

A. Š.:

Riba in njen pomen za prehrano

I.

Morje je ogromna poljana, polna živega blagoslova. Tu ni treba niti sejati niti orati, samo žeti je treba. Morje je prava zakladnica, ki jo človek ne more izčrpati nikdar. Veki in veki so izvlekli iz morja silne množine rib, toda bogastvo morja se ni zmanjšalo.

Ribe niso le v morju; tudi v rekah, potokih, jezerih in bajerjih jih je nebroj, dasi ne toliko kot v morju. Tudi vodovje naših rek, jezer in potokov je lahko zakladnica, ki pa je na žalost ponekod že precej izžrpana.

Nam, ki smo daleč od morja in se pečamo s poljedelstvom in živinorejo, se hranimo od proizvodov teh panog, pač ni niti dovolj jasno, kako ogromne važnosti je riba za prehrano človeka. Težko nam je verjeti, ko čujemo, da so celi narodi, ki bi ne mogli obstati brez rib, ter da bi propadle celo države, čim bi propadlo ribarstvo.

Ribe omenjajo najstarejši pisatelji, omenja jih sv. pismo; riba ima svoj pomen v astronomiji, v verstvu, v vremenoslovju in drugod. V davnem času so se naseljevali narodi ob vodi. Lov na divje živali je zahteval od lovca več napora in spretnosti. Mnogo lažje je našel človek svojo prehrano v ribolovu, pri tem pa je ubijal in lovil žival le, kolikor jo je potreboval za svoje preživljanje.

Stari Grki in Rimljani so zlasti cenili ribo. Daleč na okoli so sloveli polni ribniki Cezarja in Augusta. Sladkosnedež Lukul je izpeljal celo prekop iz Rima tja do morja, samo da so mogli gojiti in loviti okusne morske ribe. Ob velikih tckih Azije je riba od nekdanj glavna hrana človeka. Ko je priplul v Ameriko Kolumb, je ugledal najprvo divjake, ki so se gostili ob ognju z lososom Tihega Oceana. In stari Hipokrat omenja sladkovodnega ostriza kot ribo, ki jo človek z lahka prebavi. V srednjem yeku so nastali samostani večinoma le ob rekah in jezerih. Razlog je bil zopet le ta, da so imeli menihi vedno dovolj rib pri rokah za postne in navadne dneve. V vsakem samostanu je bil »pater aquarius«, ki mu je bila poverjena briga, da ni primankovalo rib.

Riba je lahko delikatesa in postna prikuska, je pa tudi lahko hrana širokih slojev, kar je seveda odvisno od raznih okolnosti. Gotovo pa je, da v pogledu prehrane ribe tudi pri nas nikdar niso uvaževali v toliki meri kot danes. Dobro se še spominjamo, kako so bile naše reke polne rib. V Ljubljani je lovilo na stotine rok, ribiči so bili premožni in ugledni ljudje. Kaj se je vsega trlo ljudi na ljubljanskem ribjem trgu, ki je danes le skrcmna slika preteklih petkov in kvaternih postov. Ribarstvo je propadlo danes ne le pri nas, temveč tudi drugod. Tistih par obrtnih ribičev, ki jih še poznamo, nima več življenskih pogojev, dasi je riba danes dražja kot kdaj prej. Nekoč ni bilo urejenih in reguliranih tokov, povsod je bilo v reki mirnih zatonov, plitvin, grmčija in bička; riba se je mirno drstila in razmnoževala. Danes urejujejo potoke, osušujejo močvirja. Mesta izlivajo v reke po kanalih raznovrstno nesnago. Iz številnih tovarn odvajajo strupene izlive, odpadke in odplako naravnost v reke in potoke. Mlini in žage zaustavljajo ribam potovanje v drstilne plitvine po visokih jezovih. Žaganje mori ribo že pri škregah. Konoplja in lan se namakata v vodi in razširjata strup in pogin ribjemu naraščaju. Pa pride še vojna, ko se z dinamitom uničuje v vodi vse, staro in mlado. — Tako postane voda prazna in pusta, idila in čar v rekah in potokih zamre...

Morska riba ima ugodnejše pogoje. Sporedno z razvojem tehnike in proučevanjem morja in življenja v njem se je razvilo ribarstvo v mnogih krajih tekom zadnjih let do neverjetne popolnosti. Motorni in parni pogon omogoča ladjam ribolov na odprtem morju daleč proč od obale, brzi prevoz rib pa drugim prevoznim sredstvom, železnici, avtomobilu in celo aeroplanu tja do krajev, kjer naj se riba potroši. Med ledenimi plastmi uloženo ribo pošiljamo danes že na tisoče kilometrov daleč do mest in tržišč, kjer je povpraševanje in potreba. Konzerve, ki so prirejene na najrazličnejše načine, tekmujejo v tem, katera riba je bolj okusno in skrbno pripravljena. Ogromne množine rib nudi trgovina, deloma so posušene, deloma vložene v soli. To bi bilo glede morskih rib.

Pa tudi odgoja sladkovodnih rib se širi v povoljnem tempu. Spoznavanje vodnega življenja — hidrobiologija — in prav posebno ribjega — ali ihtiologija — omogoča, da imamo že točen vpogled življenskih prilik v vodi. Ribogojstvo je danes točno usmerjeno, razlikuje se bistveno od onega prejšnjih časov in izkazuje že prav lepe dohodke. Kakor se potroši morska riba v večji meri že kot industrijski proizvod, moramo reči, da cenimo sladkovodno ribo najbolj, dokler je sveža. Dobimo jo danes iz raznih oddaljenih rek in ribnikov naprodaj ali v ledenih ovojih ali pa kar živo v posebnih hidrobionih. Železnica se je prilagodila zahtevam večjih tržišč s tem, da prevaža ribe v posebnih vagonih, ki so opremljeni s celotno dragoceno napravo za pljuskanje vode v zračnih in s stalnim dovajanjem potrebnega kisika opremljenih bazenih, kjer je tudi voda v stalni temperaturi. Saj je znano, kako cenijo sladkovodno ribo na obmorskih, morsko pa na tržiščih znotraj države.

Zaradi izsledkov, ki jih nudi proučevanje rib in življenja v vodi, poskušajo strokovnjaki še dalje, da se poveča bogastvo rib ter da se ustvarijo ugodnejši pogoji za njih razvoj in da se pomaga umetno tam, kjer ne zmore narava sama. Kvarnih posledic pretiranega in neracionalnega ribolova, onesnaženja strug po industriji in regulacijah pri vodnih zgradbah ni zagrešila narava, ublažiti pa jih more človek.

Tako pridobiva ribarstvo na svoji važnosti, ki jo tudi zasluži. Ribarstvo je postalo že v mnogih krajih prav dobičkonosna gospodarska panoga. Vse to pa je le posledica povpraševanja po ribah. Riba je zdrava in okusna hrana.

Često moramo slišati, češ da učinkuje ribje meso na človeško telo neugodno. Pripovedujejo celo, da izvirajo nekatere bolezni med prebivalstvom Finske in Norveške od uživanja pretežno ribjega mesa. Drugod se boje ribjega mesa zopet zato, ker so ikre pri mreni nezdrave. V severnih krajih Evrope in Azije je pa še vedno dovolj narodov, ki uživajo ribe dan na dan, ne da bi mogli tožiti, da jim škoduje ribje meso.

Neki stari narodi, osobito Judje, niso hoteli jesti rib, ki so brez plavut in luskin, kot je n. pr. jegulja. Mojzes piše v peti knjigi sv. pisma (poglavje 14, 9): »A izmed onih, ki so v vodi, jejte tiste, ki imajo plavuti in luske.

Ne jejte pa, kar je brez plavut in luskin, to je za vas nečisto!« Ta prepoved pa izvira le iz zdravstvenih razlogov. Jegulja je zelo mastna in oljnata riba. Vemo pa, kako se navdušujejo v severnih krajih ljudje za mastno hrano, medtem ko so taka jedila v toplih krajih ljudem naravnost ogabna. Zaradi tega je bila prepovedana Židom kakor svinjina tako tudi riba brez luskin.

Mnogo je pa rib, zlasti morskih, ki jih človek ne sme in ne more jesti. Nekaj je celo strupenih. Ni pa dognano, ali imajo take ribe strup res v sebi, ali pa so le prenašalke strupa (kot n. pr. med živalmi prašič, ki prenaša trihine), ali pa so strupene le takrat, če so se hranile s strupeninami.

Okoli Antilskega otočja živi riba pikuda (*sphyræna picuda*), ki je do 2 m dolga. Ljudstvo se je boji kot morskega volka. Včasih je hudo strupena, povzroča v sklepih otrpnelost, nasoljeno v konzervi jo pa uživajo brez škode za zdravje.

V Atlantskem Oceanu je tunju sorodna riba (*thyunus pelamis*), ki ima suho in netečno meso. Riba je večkrat strupena, ljudje težko obolijo in celo umrjejo, če so jo jedli.

V Sredozemskem morju je našel naravoslovec Risso 25 cm dolgo ribo *tetragonurus Cuvieri*, ki je strupena. Jedel jo je sam. Bolečine v črevesju, otekel trebuh in pojavi vročice v grlu in vratu so bile posledice, ki so ponehale šele z bljuvanjem po nekaj dneh.

Kispetič omenja ribo kostorogo ali roženjačo (*sclerodermus* — Hornfisch), ki živi v toplih morjih in je strupena, kadar se hrani s koralnimi živalicami, nestrupena pa, kadar uživa morsko travo.

V bližini Crikvenice se ribiči boje kot živega vraga do 40 cm dolge ribe, ki jo imenujejo belega pajka (*pauk bilac* ali taranta, Nemci pa *Petermännchen*, *trachinus draco*). Mesa je sicer tečnega, strah imajo pa pred strupenimi bodicami hrbta, ki povzročajo hudo vnetje. Pajek preži v plitvem mulju zakopan do oči; gorje mu, ki stopi nanj z boso nogo. Kopalci se pa boje tudi morskih zvezd in morskih ježkov, ki so sicer neužitni, povzročajo pa s svojimi črnimi iglami hude bolečine, če stopiš slučajno nanje. (Dalje prihodnjič.)

REJA KUNCEV

R. M. K.:

Reja angorskih kuncev

V času redukcije plač in brezplačnih dopustov čutimo bolj kot kdaj potrebo po samopomoči. Skoro vsak železničar na deželi, ki ima količkaj prilike, se bavi z malim gospodarstvom, da si na ta način pripomore do sredstev, ki jih potrebuje za preživljanje svoje družine. Nekateri posli so

več, drugi manj rentabilni. Kokošjereja se danes radi nizke cene jajc v večjem stilu ne izlača več; podobno je s prašiči. Opušča se reja kuncev, ki so jih včasih gojili železničarji v večji množini, deloma zaradi mesa, deloma radi kože. Vendar imamo tudi v tej panogi pasme kuncev, katerih reja nam lahko donaja znatne gmotne koristi. Mislimo na pasmo angorskih kuncev, ki nam dajejo razen okusnega mesa in krzna še prav dragoceno volno.

Za nas železničarje, ki živimo v podeželju, je reja te vrste kuncev prav priporočljiva, bolj dobičkonosna kot perutninarstvo.

Družina angorskih kuncev.

Angorec je silno skromna živalca. Že s samimi kuhinjskimi in vrtnimi odpadki si jih lahko nekaj redimo. Tudi z njihovimi bivališči ni posebnih težav, ker se kuncец zadovolji z navadnim zabcjem, samo da je dovolj prostoren, zračen, svetel in seveda predvsem primerno urejen. Za dobičkonosen razvoj te panoge je pogoj le redno krmljenje kuncev in čistoča.

S tem člankom hočem seznaniti tovariše zadrugarje nekoliko podrobneje z rejo te lepe in koristne živalce z namenom, da poskusijo in se je poprimejo. Krme za prehrano kuncev najdejo naši železničarji na deželi dovolj, kolikor jo morajo kupiti, jo dobe lahko poceni. Potrebna je potem samo še natančnost pri negovanju, pri selekciji in plemenjenju, pa bo posel rentabilen.

Poglejmo si tedaj stroške, ki jih imamo, in dohodke, ki jih lahko pričakujemo. Lastnega dela ne smemo pri tem računati, saj ga ne računamo ne pri kokošjereji in ne pri čebelah. To nam je v zabavo in razvedrilo. Zato pa tudi ne smemo gojiti več kuncev, kot jih moremo negovati tako rekoč mimogrede, v prostem času; to bi bilo do največ 20 kuncev.

Začetni stroški so: Denar za nabavo kuncev ter investicija za hlevčke i. t. d. Kunci so razmeroma dragi, pa to je samo začasna investicija denarja; saj lahko prodaš mladiče čez pol leta in dobiš povrnjen dvojen denar. Za začetek bo kupila kunce naša Nabavljalna zadruga ter jih posodila interesentom, morda proti mali odškodnini. Hlev si naredi železničar lahko sam iz kombiniranih 5 zabojev od sladkorja, ki jih dobiš v Nabavljalni zadrugi po 3 Din. Začetnih investicij skoro ni!

Stroški prehrane: Za celoletno vzdrževanje 10 angorcev po ca. 40 dkg zrnaste hrane (oves z malo koruze) = 146 kg à Din 1'10 . . . Din 160—
(pri jesenskem nakupu v normalnih letih, ne zdaj, ko je koruza radi lanske suše tako draga)

Prehrana pozimi zahteva še po 4 kg dnevno korenja, kravje pese ali repe — skupno 500 kg à 15 para „ 75—
Za potrebno količino trave, sena, detelje, otrobov in slično . . . „ 100—
Za material za dezinfekcijo i. t. d. „ 50—
Skupno . . . Din 385—

D o h o d k i. Reja angorcev dá tekom enega leta najmanj 2.5 kg volne, za katero dobim pri današnjih cenah najmanj 625 Din (po 250 do 280 Din za kg). Če pa sortiram volno tako, da pri striženju odvajam in zlagam volno dolžine 7—10 cm, kar zahteva sicer precej več časa in potrpežljivosti, dobim za tako volno tudi lahko 800 Din in več.

Letni dohodek pri 10 kuncih je tedaj lahko 250 do 415 Din, samo za volno. Če pa znaš zainteresirati sosede za rejo in nakup takih kuncev, dobiš lahko tudi za mladiče lep denar, ko pa zakolješ po 5 letih kunce, dobiš še lepo krzno in pa meso. Vse to je nameček, plačilo za delo.

To je optimističen račun, ki je tudi realen, če je rejec kuncev točen in vesten, da gleda na snago, da razkužuje poleti kletke vsakih 14 dni z lizolovo raztopino, če se pravočasno preskrbi s k r m o. Kdor pa mora vse kupovati, kdor nima dovolj prostora, niti časa in ne veselja do teh malih živalic, da jim streže in jih goji, za tega je boljše, da ne začne. Kajti površnost in neznanje je že marsikomu pokončala cele zarode zajcev.

Ker se bavim sam uspešno z rejo te zajčje pasme ter sem videl že mnogo uspehov a tudi neuspehov, si dovolim opozoriti naše člane, da si skušajo zboljšati svoj materijelni položaj s sistematsko rejo teh kuncev. Nabavljalna zadruga je na mojo prošnjo izjavila, da podpre to akcijo, kot je dosedaj podprla vsako dobro zamišljeno akcijo (vrtnarstvo, čebelarstvo)

ter nam dá na razpolago potreben denar za začetne investicije, to je nakup kuncev za prvo pleme, za večji hlev i. t. d., toda le pod pogojem, da bomo postopali previdno in natančno, tako da ne bo rizika ne za zadrugo in ne za vso akcijo. Zadruga se je izjavila, da podpre tudi tostvarno poučevanje in kontrolo.

Ako se javi dovolj veliko število resnih interesentov — zadruga zahteva število 100 — lahko začnemo z akcijo na ta način, da interesenti dobijo kunce v rejo. Žival se množi zelo hitro, saj skoti samica na leto 12 do 15 mladičev, in bi prišli postopoma na vrsto vsi prijavljeni interesenti, pozneje pa lahko tudi še drugi.

Ali bo nastala iz te akcija posebna zadruga, ki bo nadzirala in vodila vse potrebne posle, ali se bo priključila že postoječi perutninarski, ki bi spremenila svoje ime, to je stvar razgovora in uspehov v začetku poslovanja. Začeti je treba z malim, naj nekateri preizkusijo realnost kalkulacije. Sčasoma lahko pridemo do 400 rejcev, ki bi pridelali pri povprečno 6000 kuncih letno do 1500 kg volne v vrednosti nad 400.000 Din, — za naše prilike in v današnji gospodarski krizi za malega železničarja lep denar! Volno lahko porabimo doma, lahko jo izvažamo v Francijo, kjer jo porabljajo za najfinejše pletenine in jo plačujejo dobro. Volna od teh zajcev se ne strga tako hitro kot navadna ovčja volna, je mnogo toplejša od nje, fina pa je kot svila.

Razen tega pa bodo imeli naši železničarji, posebno njihovi otroci razvedrilo z gojitvijo teh lepih, občudovanja vrednih živalic.

Kdor si tedaj upa začeti, naj se javi Nabavljalni zadrugi po priloženi tiskovini. Kunce, ki jih dobe interesenti, bo zadruga obračunala — ali na podlagi neposrednega plačila ali pa na ta način, da bo interesent vrnil zadrugi čez pol leta enako število mladičev.

Zadruga bo skrbela za pouk in potrebna točnejša nadaljnja navodila.

Z D R A V S T V O

Dr. V. A r k o, Ljubljana.

Revmatična obolenja

Pod gornjim imenom razumemo predvsem bolezni sklepov, ki otečejo in postanejo boleči. V prvi vrsti seveda mislimo tu na navadni sklepni revmatizem, ki spremlja vnetje nebnic (mandljev), ali pa mu tiči vzrok v gnilem zobu, odnosno na revmatizem, ki se lahko pojavi pri vsakem gnojnem vnetju na kateremkoli mestu človeškega telesa.

Slične pojave na sklepih opažamo tudi v poteku drugih bolezni, n. pr. pri jetiki, sifilisu, kapavici, griži i. t. d.

U d n i c a (skrnina podagra) je v mnogočem na zunaj podobna sklep-nemu revmatizmu. Vzrok pa je povsem drugi, in sicer motnje v presnavljanju, dočim so v zgoraj omenjenih primerih vzrok bacili oziroma njihovi strupi.

Nastanek in pojavljanje revmatizma je v ozki zvezi s podnebjem in nastane najbolj pogosto pri hitrem menjavanju temperature in vlage, kot je to običajno pomladi in jeseni. Zaradi tega tudi revmatizem prištevamo k boleznim prehlada.

Revmatizem je bolezen srednjih ali nižjih slojev. Zato spada kot jetika v vrsto socialnih bolezni. Izguba, ki jo mora utrpeti naše narodno gospodarstvo leto za letom v pobijanju in zdravljenju te bolezni, je zelo velika. Ni čuda torej, da se o njej razpravlja na raznih konferencah okrožnih uradov, ki so v tem pogledu seveda predvsem interesirani.

A k u t n i s k l e p n i r e v m a t i z e m se javlja v vseh pašovih zemlje in tudi v tropskih deželah. V krajih, kjer nastopajo vsi štirje letni časi, kot n. pr. pri nas, je seveda najbolj pogost. Največ obolenj pade v jesensko in pomladansko dobo.

Obole predvsem ljudje v starosti med 6 — 50 letom, pri čemer sta približno oba spola v enaki meri prizadeta.

Še ena posebnost je lastna revmatizmu, da se namreč zelo rad ponavlja in da ima razne posledice, med katerimi je najbolj nevarna srčna napaka.

Kako poteka in kako se razvija sklepni revmatizem? Bolezen se začne navadno z bolečinami v sklepih. Ako oboli samo en sklep, moramo misliti v prvi vrsti na kapavico. Visoka vročina traja navadno 14 dni. Kasneje pade, ostane pa še dolgo časa nad normalo. Skoro vedno obole najprej sklepi nog, predvsem koleno. Bolezen se nato razširi na male sktepe stopala in prstov, odkoder preskoči na sklepe rok. V posebno težkih primerih obole sklepi med posameznimi vretenci hrbtenice in čeljustni sklep.

Sklepi so otekli, malo rdeči in zelo boleči pri vsakem pregibu. Bolnik leži popolnoma mirno v postelji, ker edino na ta način izbegne bolečinam. Položaj bolnikov je skrajno mizeren, posebno ako so prizadeti tudi sklepi čeljusti in mu celo žvečenje hrane povzroča težave. Appetit je navadno slab. Odvajanje je neredno. Pogosto opazamo driske. Revmatičarji se zelo pote. Pot ima tipičen, kiselkast duh. Urin je navadno temnordeče barve. Ako dalje časa stoji, opazamo opeki podoben sesedek.

To stanje lahko traja več tednov in mesecev, pri čemer bolezen prehaja iz sklepa v sklep. Periodi izboljšanja sledi zopet perioda poslabšanja.

K o m p l i k a c i j e. Med najbolj težke komplikacije prištevamo vnetje srčnih zaklopk, kar ima za posledico težke srčne napake. Včasih se nabere izcedek tudi okoli srca v tkzv. osrčniku, t. j. vreča, ki obdaja srce. Znaki te komplikacije se očitujejo v tem, da žila zelo hitro in neenakomerno bije. Bolniki tožijo, da jih boli okoli srca, težko dihajo.

Redkeje opažamo vnetje reberne mreže. Včasih se izcimi tudi prava pljučnica. Še redkejša so duševna motnja. Za časa visoke vročine postanejo bolniki zmedeni in niso orientirani. Včasih pa nastopijo tudi prave duševne bolezni, ki se pa po par mesecih pozdravijo in postanejo bolniki zopet normalni.

Tako poteka navadno tipičen revmatizem sklepov. Imamo pa primere, ko se pojavijo najprej spremembe na srcu, pljučih in šele kasneje na sklepih. Včasih opažamo krvavitve po koži in sluznicah. V zelo težkih primerih, ki se končajo navadno smrtno, nastopi izjemno visoka vročina celo preko 42°.

Posledice akutnega sklepnega revmatizma. Omenil sem že srčne napake in duševne bolezni. K tem moramo prišteti še slabokrvnost in ples sv. Vida, ki nastopa posebno med otroci.

Kako preprečimo revmatizem? Vsi isti, ki so podvrženi revmatizmu, morajo posebno paziti na primerno toplo obleko in na to, da stanujejo v suhih stanovanjih. Teh pogojev naposled ni tako težko izpolniti. Težje je, ako je poklic tak, da ga je treba opravljati zunaj in ob vsakem vremenu.

Kaj moramo storiti za bolnika, ki se nahaja v domači oskrbi?

Soba naj bo primerno topla, pri čemer je preprečiti tudi vsak najmanjši prepih. Na otekle sklepe dajemo tople obkladke. Zelo praktični so električni grelniki. Pri komplikacijah s strani srca so se izkazali mrzli obkladki ali pa vrečica z ledom, ki jo položimo bolniku na prsi. Hrana naj ne vsebuje preveč mesa, ker to zvišuje telesno toploto. Priporočljivi so tudi razni čaji, med njimi posebno lipov.

Zdravil proti revmatizmu obstoja nebroj. V podrobnejšo presojto teh se tukaj nočem spuščati. Pač pa bi omenil, kot zanimivo naslednje. Stara izkušnja je pokazala, da čebelarji navadno nikoli ne obole na revmatizmu sklepov. Iz tega sklepamo, da vpliva pik čebele, oziroma strup, ki ga pri tem izloča, zdravilno. Praktično se je uporabilo to dejstvo tako, da so se bolniki nalašč izpostavljali pikom čebel. Vsak pozna posledice vpika čebele in si tudi lahko misli, da je bil ta način zdravljenja precej mučen za bolnika. V zadnjem času pa se je posrečilo kemikom iznajti zdravilo, slično čebelnemu strupu, in sicer v obliki injekcij in masti, ki se vtore v kožo. To zdravilo se je izkazalo zelo uspešno in predstavlja gotovo blažji način zdravljenja kot neposredno dejstvovanje čebel.

Pravega povzročitelja revmatizma, to je bacila, ne poznamo z gotovostjo, kakor na primer poznamo bacil, ki povzroča jetiko. Lahko si pa vsak misli, da mora revmatizem izhajati iz nekega žarišča v telesu, odkoder se širi bolezen v sklepe. Ta žarišča domnevamo v vnetih gnojnih nebnicah (mandljih) v gnilih zobeh i. t. d. Pogosto sem že omenil, da je kri tista snov, ki veže vse dele človeškega telesa med seboj. Iz gnojnih pik v nebnicah, iz gnojnih mehurčkov nad škrbiniami prehajajo stalno

bacili ali pa njihovi strupi v kri in dospejo na ta način v dotiko z vsemi deli telesa. Ako se pridruži temu dejstvu še prehlad, ki zniža odporno moč telesa, so dani vsi pogoji, da človek oboli za revmatizmom. Praktične izkušnje so potrdile to domnevo. V ca. 70% primerov opažamo, da bolniki ozdravijo, potem ko smo jim odstranili gnojne nebnice in gnile zobe.

Malo uspešno je zdravljenje revmatizma z različnimi preparati, ki le začasno olajšajo bolečine. Šele, ako najdemo in odstranimo žarišče bolezni, lahko govorimo o trajnem ozdravljenju. To je posebno važno pri revmatizmu, ki se tako rad pojavlja.

(Nadaljevanje)

N A Š O T R O K

Janko Polák:

Vzgojne možnosti v zgodnji mladinski dobi

(Nadaljevanje)

Ako hočemo govoriti o popolni telesni vzgoji, mi menda ne bo nihče oporekal, če trdim, da je mogoča taka vzgoja samo pri tistih, ki so prinesli po srečnem porodu s seboj zdravo telo. Kjer ni tega prvega pogoja, tudi ni upravičena zahteva po popolni telesni vzgoji. Iz slabe snovi ni mogoče postaviti trdnega hrama. Pohabljenec ne bode nikoli Apolon. In kdo je pohabljenecv ponajveč kriv? — Huda je obsodba, ki jo moram izreči, toda namenil sem se, pisati resnico in zaradi tega trdim: največkrat so krivi roditelji sami.

Ne zmajujte z glavo! Samo zdravo telo more roditi zopet zdravo telo. Bolno telo ni rodilo še nikdar zdravega telesa in ga tudi ne more. Bolehno telo ne more dati semena, iz katerega naj se rodi novo, zopet zdravo telo. Atavizem,* mi boste rekli! Ne tajim! A trdim v isti sapi, da potrjujejo izjeme pravila. Kje bode torej treba operacije najprej? — V nas samih! Gorje jim, ki tega nočejo upoštevati! Ne greše samo nad seboj in svojimi otroki, temveč nad vsem človeštvom. Zakaj kdor daje slabosti že s semenom, oslablja človeški individuum že v kali.

Rekel sem, da moramo vzgojiti telo. Saj je bivališče duše. In kdor ubije telo že v mladosti, ubija tudi dušo.

S telesno vzgojo moramo začeti takoj po porodu. Kdor ne posveti otrokom pozorne telesne vzgoje takoj po porodu, je mnogo ali vse zamudil. Kdo dovede prvi otroka do alkohola in strupov in strasti? Varuške, ker jih s tem tolažijo! Krivi pa so roditelji, če prezrejo tako početje, neodpustljivo krivi tem bolj, če ga sami zagrešijo!

* Atavizem = podedovanje telesnih in duševnih lastnosti vnukov od njihovih starih očetov (babc).

Kakor pri vsaki vzgoji, tako previdni moramo biti tudi pri telesni. Prenagliti se ne smemo nikdar. Vedno počasi drugo za drugim. Slab vzgojitelj, ki se izgovarja: »Bom že pozneje, sedaj še ni čas... Je še prezgodaj« i. t. d. Nikdar ni prezgodaj! A vsak trenotek prepozno, je prepozno za vselej. Vsekdar se lažje upogne travica nego slamica.

Da pa bode telesna vzgoja plodonosna, ne smemo staviti mej naravi, ki vzgaja najbolje. Pustiti ji moramo svobodno pot. **Nikdar ne smemo** pustiti gojenca brez pomoči, toda tudi pomoči mu ne smemo vsiljevati nikdar. Oboje je nepotrebno in zaradi tega tudi napačno. In to ni napačno samo za čas vzgoje, temveč tudi za vse poznejše življenje; zakaj človek, ki se mu je kratila naravina vzgoja, ni človek, temveč opica.

Posebno pa se varujmo pri vzgoji telesa mehkužnosti. Mehkužnež v resnem življenju ni za delo. Kdor hoče svojim otrokom res dobro, naj jih nikdar ne omehkuži. Saj prav mehkužen človek oboli najhitreje. Ne more prenašati nobene boli, ne telesne ne duševne. In boli čaka vsakega človeka v resnem življenju obilica. Mehkužnemu otroku je vse pretežko. Do časti nima čuta. Pa tudi straha in kazni mehkužci ne poznajo. Ali menite nadalje, da mehkužnež res ljubi in spoštuje svoje roditelje? Nikdar! Zakaj on ne stori ničesar iz ljubezni in spoštovanja do njih, temveč vse zaradi plačila, ki mu je zagotovljeno že vnaprej. Tudi iz strahu do roditeljev ne stori mehkužnež ničesar. Saj ve, da je v materinem objemu vse pozabljeno, tudi udarci strogega očeta. Mehkužnež nima volje in je tudi imeti ne more. Zato pa poudarjam še enkrat:

Ne omehkužite radi ljubezni svojih otrok, da vas ne bodo obsojali še po vaši smrti!

Ne dopušča mi prostor, da bi se tu podrobno bavil s telesno vzgojo nežnega otroka. Samo smer sem hotel nakazati. Dodam naj samo še to, da je treba pri tej vzgoji upoštevati otrokovo starost, njegovo konstitucijo in upoštevati pri vsem tem staro pravilo: Ničesar preveč!

4.

Če se nam je posrečilo vzgojiti telo, nam ne bo delalo preglavic gojenje duha. Samoobsebi se razume, da s tem ne mislim reči, da se naj vzgoji najprej telo in šele za tem duh. Vzgojevati moramo oboje vzporedno, in sicer koncentrično. Telesna vzgoja ne sme dušiti duševne, duševna pa ne telesne. Omenil sem že, da je telo bivališče duše. Zaradi tega se mora telo razviti prej, nego mu smemo vsiljevati duševni zaklad. Zato pa kaj lahko opazujemo pri otrokih, katerim se vsiljuje dan za dnem samo duševna hrana, da je telo takih otrok slabotno. In ni mogoče drugače! Duši ga duh, ki mu nalaga pretežko pezo.

Prva duševna vzgoja je in mora biti nazorna. Samo prednašati v času te vzgoje, se pravi mlatiti prazno slamo. Torej v času te vzgoje se morata družiti predmet in govor. Le na ta način dosežemo nekaj. Otrok mora

najprej videti in potem šele naj govori, družji dobljene pojme, jih izraža prosto in celokupno. In že tu ne pozabimo samostojnosti, do katere naj nekoč dospe v vzgojo nam izročeni gojenec. Saj s samostojnostjo se v plodonosno, harmonično celoto veže v duši gojenčevi znano z neznanim.

Narava, slike, rodbina in dogodbice iz vsakdanjega življenja dajejo obilno snovi za nazorni pouk. Na vse to se moramo ozirati, ako hočemo doseči zaželeni smoter. Iti pa moramo vedno od znanega do neznanega in družiti dobljeno v nove, samostojne celote. Višek našega truda bomo uzrli v otroških igrah. Tu dela otrok res sam in samostojno. In prav otroške igre so velika šola brez učiteljev, ki dajejo otrokom mišljenje, um, čutenje in mu preganja dolg čas in poželjenje po preobili jedi, ki škoduje duhu in telesu. Igra ga odvrta tudi od strasti, zakaj otrok se vtopi v igro tako, da ne vidi ničesar okoli sebe in se vda samo njej. Zato so igre izredne važnosti za samostojno vzgojo. Posvečati jim moramo kar največ pozornosti.

Krona vsake vzgoje je samostojnost. In če hočemo doseči to, moramo začeti z njo takoj v začetku duševne vzgoje. Kakor hitro pozna otrok nekaj novih predmetov, jih naj takoj družji samostojno z že znanimi. A nikdar ne brez nazorila! Pa naj bodo to narava sama, model, slika i. t. d. Saj ni uka brez pouka! Tu so potrebna samo kratka vprašanja in še krajši odgovori. Nehote mi sili v pero eden izmed najiminitnejših vzgojevalnih izrekov:

»Poučuj naravno, kakor poučuje človeštvo narava sama od pamtiveka sem do danes!« Saj kje bi bila človeška govorica in razum, da ju ni vzgojila narava na predmetih, ki mu jih je ustvarila v pouk in zabavo!

Pri vzgoji ne smemo biti prehitri in dolgočasni. Tudi narava ni nikdar prehitra in dolgočasna. Vedno nudi nekaj novega. Prav tako moramo tudi mi nuditi svojim gojencem vedno nekaj novega. Kakor hitro smo jih naučili gledati in govoriti, učimo jih tudi risati i. t. d. Posebno risanju naj se posveča kar le največ pozornosti.

Res je, da gledanje, govorenje, risanje i. t. d. izobražuje otrokovo dušo. Saj prihaja otrok s tem v povsem nov, pestri svet. Da pa se bo mogel otrok v tem pestrem svetu tudi zavedati, mora znati tudi računati. S pomočjo računanja se mu odpre pogled v množico novih pojmov. In otrok mora spoznati, da bo moral nekoč živeti med besedami in številkami. Drugo brez drugega ne velja. Najmanj pa velja dandanes tisti, ki ne pozna ne prvega ne drugega.

Razume se, da moramo gojiti predvsem jezik in spomin. Prav ta dva sta podlaga razumu in sodbi. Zaiti pa kljub temu ne smemo v mehanizem, ki ubija duha in telo tako dolgo, da ubije naposled oboje. Le s pametno vzgojo govora in spomina nam bode mogoče doseči zaželeni smoter, in ta je, da budimo pri pogledu na predmet v otročji duši umevanje predmeta, ali da se izrazim bolj točno: Iz opazovanja zunanosti mora

preiti gojenec v samostojno opazovanje notranjosti, t. j. k razumu in sodbi. Da nam bo to mogoče, si ne smemo nikdar predstavljati duše otrokove kot že obdelano njivo, temveč predstavljati si jo moramo kot neobdelano zemljo, ki jo je treba šele razorati v njivo, če naj na njo sejemo ali sadimo. (Dalje prihodnjič.)

IZ NAŠE ZGODOVINE

Janko Sotošek:

Naselitev Slovencev

Slovani v začetku svoje zgodovine niso nastopali kot enoten narod, temveč v majhnih plemenskih organizacijah. Plemena, ki so se često bojevala med seboj, so se združevala samo pri večjih podjetjih zaradi upanja na obilnejši plen. Ko pa je bil ta cilj dosežen, so se zopet razšla. Zato so se tudi južnoslovanske selitve vršile postopno, ne naenkrat, brez posebnih dogodkov. Selitve med Slovani so v prvi vrsti povzročali krvavi spori med posameznimi plemeni in pa napadi premočnega sovražnika, pred katerim so se umaknili v močvirja in gozdove ali pa so popolnoma zapustili svoje domove in se naselili v kakem drugem kraju.

Slovani so se že zgodaj začeli iz prvotne domovine pomikati na razne strani, med drugim tudi na jug preko Karpatov. Zdi se, da so bili že v 3. in 4. stol. po Kr. naseljeni v Potisju, kjer so jih pokorili najprej iranski Sarmati nato pa turanski Huni. Po smrti kralja Atila je sredi 5. stoletja hunska država razpadla, germanski Gepidi in Vzhodni Goti so pregnali Hune v današnjo Rumunijo in so zasedli Gepidi vzhodni, Vzhodni Gotje pa zahodni del Panonske nižine. Slovani v Potisju so prišli pod oblast Gepidov, dočim so se bolj na vzhodu bivajoči pomikali proti spodnji Donavi, deloma svobodni s knezi na čelu, deloma kot zavezniki še ostalih Hunov in njim sorodnih Bolgarov, ki so se ob koncu 5. stol. pojavili pri ustju Donave.

Vzhodni Gotje, ki so pod vodstvom kralja Teodorika zasedli Italijo, so imeli še v začetku 6. stol. oblast skoraj po vseh predelih, v katerih bivajo danes Slovenci. Po Teodorikovi smrti pa je zasedel prestol v Bizancu Justinijan I., ki je hotel obnoviti veliko rimsko cesarstvo. Začel je vojno z Goti v Italiji, ki so jo izkoristili germanski Franki tako, da so zasedli celinsko Benečijo in razširili svojo oblast tudi preko Vzhodnih Alp, tja do panonski mejá. Drugega germanskega plemena — Langobardov — pa se je Justinijan rešil na ta način, da jim je prepustil zahodni del Panonskega nižavja v naselitev. Sredi 6. stol. se je posrečilo Bizantincem streti gotski odpor v Italiji in kmalu nato izriniti tudi Franke

iz Benečije in Vzhodnih Alp. Bizantinci so pomaknili svoje meje v severo-vzhodnem kotu Italije do prehodov preko Julijskih Alp in Krasa, onostran katerih sede Langobardi, ki so bili odlični zavezniki Bizanca. Pod Langobardi je sredi 6. stol. ozemlje od zgornje Save do panonskih nižin.

Kmalu pa so postali Langobardi nasprotniki Bizanca in začeli osvajati bizantinsko Italijo. Vzroke za ta preokret je iskati v takratnih panonskih razmerah. V Panoniji so bili namreč Langobardi sosedje Gepidov, ki so se ob začetku gotsko-bizantinske vojne naselili v poprej gotškem Sremu, radi katerega je prišlo med njimi do spora, v katerem so bili Gepidi poraženi.

Prav takrat pa so začeli v tedaj germansko Podonavje siliti številni slovanski rodovi. Prvič so se pojavili na bizantinski meji ob dolnji Donavi v začetku 6. stol. za časa cesarja Justina. Za njegovega naslednika cesarja Justinijana I. so neprestano napadali bizantinsko ozemlje, obenem pa so v velikih množicah prodirali preko Karpatov. Med rodovi, ki so se takrat pomikali čez Karpate v Podonavje, so bili predniki tudi onih Slovanov, ki so nekaj desetletij zatem začeli naseljevati Vzhodne Alpe in severozapadne kraške predele. Bizantinci so bili takrat zapleteni v boje z Vandali, Goti in Perzijci, zato niso imeli na razpolago čet za svojo severno mejo. Spčetka pa tudi novim sovražnikom ob Donavi niso pripisovali posebnega pomena, ker so jih smatrali za običajne roparske tolpe.

Nova in za narode srednjega Podonavja usodepolna doba se začenja z nastopom turško-tatarskega naroda nomadskih Obrov, kakor so jih imenovali Slovani, ali Avarov, kakor jih označujejo Bizantinci in zapadna Evropa. Njihova pradomovina je bila nekje v centralni Aziji, sredi 6. stol. pa so se vsled turškega pritiska umaknili na zapad h Kaspijskemu jezeru in vstopili kot vojaški najemniki v bizantinsko službo. Uspešno so se bojevali s Huni in Bolgari, uničili državo Antov in se naselili ob spodnji Donavi.

Med tem je prišlo do novih sovražnosti med Langobardi in Gepidi. Gepidi zmagajo s pomočjo Bizantincev. Poraženi Langobardi so se obrnili za pomoč k Avarom in jim predlagali skupno uničenje gepidske države, za plačilo pa vso gepidsko zemljo. Avari so res pomagali Langobardom v novi vojni proti Gepidom, ki so bili tako temeljito premagani, da je z njimi izginila gepidska država. Srem so med vojno zasedli Bizantinci, gepidsko zemljo pa so si pridobili Avari. Ker je bilo nemogoče živeti v sosedstvu z Avari, so Langobardi že naslednje leto, l. 568. zapustili Panonijo in se podali pod vodstvom svojega kralja Alboina preko današnje slovenske zemlje v Italijo.

Z odhodom Langobardov v Italijo se neha za zemljo, ki so jo kmalu zatem naselili Slovenci, doba, ko so nad njo gospodovali germanski narodi: Goti, Franki, Langobardi. Po številu je bilo takrat Germanov na naših tleh le malo. Jedro so tvorili vojaki, v posadkah nastanjeni po deželi.

Večino prebivalstva so tvorili Romani ali vsaj na zunaj romanizirano prebivalstvo, ki je govorilo ali izkvarjeno latinščino ali pa še celo jezik starega keltskega in ilirskega življa. Krščanstvo se je še vedno držalo. Večja mesta so še stala, dasi so bila mogoče že večkrat razrušena po švilnih barbarskih navalih. Tudi stare rimske ceste so bile še uporabne za promet. S prihodom Slovencev pa se neha za naše kraje stari in se začne srednji vek.

Po odhodu Langobardov v Italijo so Avari osnovali veliko državo, ki je segala od Alp in Save do Labe, Baltskega morja in do Dona. Njeno težišče je bilo v Podonavju. Pod obrsko gospodstvo so prišle poleg malo-pomembnih drobcev germanskih narodov tudi številne množice Slovanov. Slovani so tvorili v avarski državi največjo maso prebivalstva in glavno vojaško silo pešcev, medtem ko so bili Avari odlični konjeniki. Avari so se delili na plemena in rodove, njihov vrhovni vladar se je imenoval k a g a n (kan). Njegovo oblast so omejevali velikaši. Sedež kagana in drugih Avarov se je imenoval frankovsko h r i n g, to se pravi prstan, zaradi okroglaste oblike. Hringi so bili utrjena selišča, obdana na široko z rovi, okopi in palisadami. Največ jih je bilo v ravni Panoniji. Glavni — kaganov hring se je nahajal nekje med Tiso in Donavo. Med hringi so bile raztresene vasi podložnih Slovanov, ki so obdelovali zemljo in hranili svoje gospodarje, služili jim v vojski in jim bili v vsakem pogledu na uslugo.

(Konec prihodnjšč.)

L E P O S L O V J E

Josip Vandot:

Stari pristan

(Nadaljevanje.)

»Dekletce, ali me slišiš?« je govoril Dolžan, a se še sam ni zavedal, da govori glasno. »Daj, povej mi, ali si tedaj, ko so te slikali, mislilo, da je smrt na svetu in da te bo v dnu sreča zbolelo, ko pojdeš tik mimo nje? Dekletce, glej, in danes se je to zgodilo in sam Bog ve, kako ti je pri srečju...«

Dekle ga je gledalo s slike z nepremičnim začudenim pogledom in ustnice ji je zakrival smehljaj, tako nedolžen in neveden smehljaj, da je Dolžana zbolelo globoko v duši. Pograbil je klobuk in odšel iz sobe...

2.

Predstavljanje na postaji je bilo kmalu končano. Načelnik, dolg in koščen človek, ga je sprejel sicer prijazno, a se mu je že na obrazu poznalo, da komaj čaka, kdaj bo pri kraju vse, kar je moral povedati

novemu uradniku že z ozirom na službo. Bil je zagrenjen človek in kratkih besedi ter popolnoma zaprt sam vase. Od veselja se je skoro nasmehnil, ko je Dolžan zapustil njegovo pisarno in stopil v prometni urad, da se seznanj z uradnikoma, ki sta vršila tam svojo službo. Prvi je bil mlad, majhen fant, ki je nosil službeno čepico po strani na glavi, njegove oči so bile skoro vodene in Dolžan je takoj spoznal, da je tovariš, ki se je pisal za Klinarja, strašno domišljav človek.

Drugi je sedel pri blagajni in sklanjal glavo skoro na papir, po katerem je naglo čečkal. Bil je Tomo Bistran, ki ga je rodila nekje daleč med svojim skalovjem žalostna Istra. Ko ga je Dolžan nagovoril, se je trudoma vzpel in stopil na noge. Bil je slok in mršav; pod nosom so mu štrleli na obe strani košati, črni brki, a lica so mu bila udrta in prstene barve. Oči so mu gorele v čudnem, nemirnem ognju in sopol je naglo in pretrgano. In Dolžan je z žalostjo in s sočutjem spoznal, da je ta fant težko bolan na pljučih.

»Veseli me, gospod Dolžan,« mu je stiskal Tomo Bistran roko s svojimi koščenimi prsti. »Bomo vsaj rekli katero. Tale Klinar je mevža, a Brdajs je še večja mevža. Bomo rekli katero, bomo rekli...«

A že ga je posilil suh, nevzdržen kašelj, da se je moral vvesti. Zama-hoval je smešno s svojimi dolgimi rokami, kakor da bi se norčeval iz ne-všečnega kašlja. Klinar se je obrnil od brzozjavne mize in ga nahrulil ježno: »Nehaj, Čič! Kdo te bo poslušal?«

Dolžan je potrepljal Toma prijazno po rami. »Na svidenje, gospod Bistran,« mu je rekel toplo in odšel. Stopil je v precej obsežno skladišče, da odpremi svojo prtljago na stanovanje. A komaj je zavil med nakopičene zaboje in vreče, že se je pojavil od nekod debeli vratar, ki ga je bil sinoči pozdravil tako strumno.

O, vi ste, gospod Dolžan,« ga je nagovoril in zadovoljnost se mu je razlila po vsem obrazu. »Glejte, vse kar je vašega, leži tu lepo na kupčku. Zunaj pa stoji moj voziček. Pravkar sem mislil naložiti vse to in vam pripeljati na dom, da se vam ne bi bilo treba ukvarjati s temi malenkostmi. Veste, jaz sem Štefan Blažek, vratar razborške postaje. Kličejo me pa vsi za Samčka, ker sem še samski in se nočem oženiti.«

»Prav, prav,« ga je Dolžan ustavil. »Hvala vam, da se toliko trudite zame. V zahvalo pa vam povem nekaj lepega. Prav zdajle sem se spomnil. S Kamna vam prinašam topel pozdrav. Pošilja pa ga po meni Brvarjeva Tonca. Saj se je še spominjate?«

Štefan Blažek je stopil za korak nazaj. Trikrat se je podrgnil po čelu, široko odprl oči in strmel v Dolžana. »Kaj? Kaj? je blebetnil naposled hripavo. »Vi poznate Tonco, ki je bila nekoč moja, pa ni smela postati moja? Gospod, za Kriščevo rano, ali se me res še spominja?«

»Spominja, pa še kako!« je pritrdil Dolžan. »Ko sem odhajal, mi je naročila, naj vam povem, da vam je že davno odpustila in da je vedno in

bo vedno mislila samo na vas. Drugič vam povem vse bolj natanko. Za danes vam izročam samo njen pozdrav.«

Samček je gledal za odhajajočim Dolžanom in si je brisal znoj s čela. »Tonca misli še name, jojme, pa sem mislil, da me je že davno preklela, kakor sem pošteno zaslužil,« je mrmral in se napol smejal. »Če že name misli, me ima gotovo še rada. Tonca, jojme, Tonca . . . Ali nisem rekel že sinoči, ko sem zagledal gospoda Dolžana, da je gospod Dolžan vrl gospod? Hvala Bogu, da sem mu tako pošteno salutiral . . .«

In pograbil je kovčeg in ga nesel po stopnicah na voziček. Še je videl Dolžana, ki je pravkar krenil s postajne poti na cesto. In Štefan Blažek se je vzravnal, izbočil namestu prsi svoj debeli trebušček in segel z roko do čepice. A Dolžan ni videl več njegovega pozdrava, ker je bil že doli kraj »Starega pristana«. Za trenutek se je obotavljal, ali bi šel noter, da pokropi mrliča in izreče gospodinji svoje sožalje. Toda zdelo se mu je še prezgodaj in se je domislil, da bi bil nemara tam samo na poti. Zato je krenil naprej in si je hotel ogledati trg, ki ga še ni videl nikoli, a je že toliko slišal o njem.

Jutro je bilo sončno in bleščeče. Na obeh straneh doline so ždeli z zelenjem pokriti griči in so se udobno gredli v sončnih žarkih. Na jugu se je dolina na stežaj razmikala in delala prostor široki ravnici, ki je bila vsa posejana z zorečimi njivami. A ravnica je prehajala zopet v griče, na katerih se je tu pa tam svetila bela, pritlikava cerkvica. Mir se je razpredal nad vso to tiho okolico, tako čudovit mir, kakor da praznuje po tem kraju edino le nedelja in noben drugi dan.

Dolžan je prišel do lesenega mosta, ki se je spenjal čez široko, drvečo reko. Tik mosta je zagledal prodajalno in je prečital napis. Tedaj se je spomnil, da mu je zmanjkalo cigaret, in ker mu je bilo v teščem želodcu nekam pusto in ni hotel v tako zgodnji uri stopiti v gostilno, se je zatekel naravnost v to lično prodajalnico. Notri ni bilo nikogar. Le mlado dekletce ga je nagovorilo in ga vprašalo, česa želi. Naročil si je cigaret in se pričel radovedno ozirati po lokalu.

Nenadoma se je okrenil, ker ga je nekdo nagovoril z njegovim imenom. Zagledal je majhno, skoro debelušno in mlado žensko, ki mu je z nasmehom prožila roko. »O, gospod Dolžan, Bog vas sprimi v našem Razborju,« mu je govorila in stiskala desnico. »Žalost je v vaši hiši, kaj ne, pa ste prišli k nam na zajtrk? Kar izvolite tu noter. Za posebne goste imamo posebno kamrico, kjer jih ne moti nihče. Kar izvolite, gospod Dolžan! Strašno sem vesela, da sem vas spoznala.«

Dolžan je rade volje stopil v ozko, a vendar lično sobico, kjer sta bili pognjeni dve okrogli mizici in od koder se je skozi nizko okence tako lepo videlo na mimo brzečo reko in na trg, ki se je onkraj reke pod raztegnjenim hribom šopiril s svojimi belimi, visokimi hišami. Dolžan se je vsedel k prvi mizici in je še vedno gledal prijetno in zgovorno žensko, ki ga je pa naposled vendarle vprašala, kaj bi rad.

»Tešč sem še in kozarček dobrega žganja bi mi ne škodoval. Gospodična, pardon, gospa...«

»Gospodična, gospodična!« ga je prekinila naglo. »Sem pa Marinka Šepčeva, poslovodkinja pri največjem razborškem trgovcu, Stenarju. Ta lokal je podružnica njegove tvrdke in vodim jo jaz že nekaj let.«

Odšla je v prodajalno in se kmalu vrnila z debelo steklenko in pecivom. Natočila je Dolžanu kozarček in je že klepetala: »Resnično sem vesela, da sem vas spoznala že prvo jutro vašega bivanja v Razborju. Vi ne veste, kolikokrat smo že govorili o vas, ko smo zvedeli, da ste semkaj premešeni. Za vas pa nam je povedal Tomo Bistran. Saj ga poznate. To vam je vrl dečko. Le bolezen ga tlači. A mislim, da jo kmalu preboli in bo spet zdrav. Kaj bi rekli vi, gospod Dolžan?«

»Hm,« je odvrnil Dolžan. »Bistrana še ne poznam tako dobro. Saj sem ga danes videl prvič. A toliko rečem, da bi bilo zanj veliko bolje, ako bi živel kje ob morju ali pa v planinah. Razborška megla pač ni zanj.«

Marinka se je vsedla Dolžanu nasproti. Njene velike, črne oči so postale vlažne in Dolžan je hipoma zapazil, da ji je po licu zdrknila debela solza, ki pa je ni niti začutila. Bridko je vzdihnila in rekla: »Tudi sam se zaveda tega. Že pred meseci je zaprosil, naj ga premeste kam k morju. A njegova prošnja še do danes ni bila rešena. Revež bi bil tako rad zdrav. Tega mu ne privošči nihče bolj nego jaz. Vedite, gospod Dolžan, njegova zaročenka sem, že dve leti se imava rada.«

Pričela je odkrito praviti o tej ljubezni, ki je bila zaradi fantove bolezni jako žalostna in ki ni imela skoro nič upanja, da bi se srečno dovršila. Dolžan je videl, kako je Marinki huđo in kako rada mora imeti Bistrana. Tolažil jo je, kakor je vedel in znal, dasi je vedel, da nesrečnemu fantu ne moreta pomagati niti morje, še manj pa planine. Marinka ga je poslušala in njen obraz je postajal veselejši in vlažne oči so se ji posušile in so ga že gledale z iskrenim smehom.

Pri slovesu pa ga je zadržala še med vrati. »Oh, gospod Dolžan!« je rekla, kakor da se je šele sedaj tega spomnila. »Skoro bi bila pozabila. Pridite drevi ob osmih semkajle. Tudi Tomo pride in moja prijateljica. Bomo malo praznovali prvi dan vašega prihoda v Razborje. Kaj ne, da pridete? Oh, seveda morate priti. Čakali vas bomo.«

Dolžan je obljubil napol in je odšel preko mosta. Pričel je ogledovati trg, ki pa nazadnje ni bil tako velik, kot je pričakoval. Hiše so bile zgrajene na obeh straneh ceste in to samo v eni vrsti, ker je bil prostor zaradi zleknjenega hriba in široke reke tesen. Hiše so bile po večini dvonadstropne ali trinadstropne, le tu pa tam je samevala med njimi nizka hišica in se je stiskala k tlom pohlevno in ponižno, kakor da jo je sram pred velikimi tovarišicami. Ljudi je bilo le malo na cesti in se niso dosti menili za tujca, ki je radoveden pohajal po trgu in iztikal, kje bi našel kaj zanimivega. A žal — Razborje se ni moglo ponašati z nobeno posebnostjo.

Ko je šel mimo visoke, moderno zgrajene Stenarjeve hiše, je zagledal na pragu prodajalne dekle, ki ga je radovedno motrilo. Bila je visoka, vitko raščena, a njeni lasje, spleteni v debele kite, ki jih je imela kakor bleščeč venec zavite okrog temena, so bili nekaj posebnega. Tako krasnih in bujnih las Dolžan še ni bil videl nikoli pri nobeni ženski. Njen obraz je bil svež, lica rožno nadahnjena in modre oči so se otožno nasmihavale izpod dolgih, črnih trepalnic.

Dolžan je bil zavzet in je že segel po klobuku, da bi jo pozdravil. A dekle se je hipoma okrenilo in zbežalo v prodajalno.

»No, Razborje ima vendarle eno posebnost,« si je rekel, ko je stopil na most. Hotel si je še ogledati veliko tekstilno tovarno, ki je stala onkraj reke tik pod nizkim gričem in jo je od vseh strani zakrivalo gosto drevje. Že je stal pred vhodom, a se je premislil. Krenil je nazaj in je zavil po cesti naravnost proti »Staremu pristanu«, da pokropi mrtvega gospodarja.

Gospod Potokar, ki se je še sinoči navduševal za veselo zeleno bratovščino, je ležal na visokem odru med brlečimi svečami in svežim cvetjem. Njegov bledi obraz se je svetil in je bil miren in se ni skoro prav nič izpremenil. Le gube in vreze so postale manjše, da jih je človek komaj zapazil. Oblečen je bil v lovsko obleko in na njegov suknjič je bil pripet red visoke stopnje, ki si ga je zaslužil s svojim delom za prospah trpečih. Soba je bila vsa zavešena s črnimi pregrinjali in po nji je plaval samo veličastni duh smrti s svojim nemim, srce stiskajočim mirom.

Le enkrat je Dolžan pokropil mrliča, potem pa je stopil v sosedno sobo, kjer je Potokarjeva žena sedela vsa strta za mizo. Njen obraz je bil še ves moker od solz. Z roko si je podpirala glavo in je strmela skozi okno v dan, ki je bleščal zunaj z vso svojo poletno prelestjo.

»Gospa, sprejmite moje iskreno sožalje,« je dejal Dolžan. »Verjemite mi, da je tudi meni v srcu hudo, čeprav sem govoril s pokojnikom samo enkrat. Bog vam daj moči, da hrabro prenesete ta hudi udarec.«

Potokarica je dvignila glavo in ga pogledala žalostno. »Hvala vam, gospod Dolžan,« je odgovorila z drhtečim glasom in mu stisnila roko.

Dolžanu pa je tisti trenutek stopila pred oči slika, kj je visela na steni v njegovi sobi. Nasmejala se je dekletce na sliki, žive oči so zagorele, kakor da zrejo okrog sebe samo srečo, ki se ne umakne nikoli od nje. Deletce, dekletce, kje pa je zdaj tvoja sreča in kje tvoje nasmejane oči?

Zganil se je in hotel reči še nekaj toplih besed, ker se je zavedal, da Potokarici ni povedal tega, kar ga je peklo v duši. A tedaj sta prišli v sobo Potokarjevi dve mali hčerki. Za trenutek sta se zagledali v tujca, a že sta se stisnili k materi, ki ju je nemo prižela k sebi. Dolžan je uvidel, da je najbolje, ako jih pusti same. Naglo se je poslovil in odšel.

Ko je stopil v svojo sobo, je videl, da je Štefan Blažek v redu znosil vso njegovo prtljago v sobo. Odprl je kovčege in pospravil svoje perilo in obleko po prostorni omari. Samo za knjige, ki jih je imel poln zaboj, ni

našel pravega prostora, kamor bi jih razpostavil, in jih je radi tega pustil v zaboju. V pospravljanje se je tako zamaknil, da se je predramil šele, ko je zaslišal trški zvon, ki je oznanjal poldne.

»Kaj bo danes s kosilom?« je pomislil. »Nemara je »Stari pristan« zaprt danes za vse goste. Treba bo iti v trg.«

A že zunaj na hodniku je našel na Goričarja, ki je pravkar prišel iz službe. »No, kam pa pojdeva danes kositi?« ga je vprašal Dolžan. »Danes morate že biti moj kažipot, ker sam ne vem ne kod, ne kam.«

»Kam drugam nego v »Stari pristan«, je odvrnil Goričar. »Gostilna je pač čudna reč, ki ne sme poznati niti smrti.«

Šla sta in sta se vsedla v dvorani k zadnji mizi, kjer je že sedel stotnik Žibert, ves zabuhel in potr. Pred njim so stali krožniki z jedili, a stotnik se jih ni dotaknil. Buljil je naravnost v prazni kozarec in se še zmenil ni za Dolžana in Goričarja, ko sta se vsedla k njegovi mizi.

»Od žalosti se ga bo še danes pošteno nabral,« je šepnil Goričar Dolžanu. »Strašno je bil navezan na Potokarja in težko bo prenašal njegovo izgubo.«

Cilka jima je prinesla kosilo, ne da bi izpregovorila besedico. Stotnik ji je molče pokazal na svoj prazni kozarec, in ko mu ga je prinesla nazaj napolnjenega, ga je zgrabil krčevito in ga izpraznil v dveh, treh duških. Potem pa je spet buljil vanj, ne da bi se ganil.

»Za popoldne sem si vzel prosto,« je dejal Goričar, ko sta pokosila. »Danes mi ne gre delo od rok. Sam bi ne verjel, da mi je šla Potokarjeva smrt tako do sreča. V okolico pojdem, da se malo raztresem.«

»Vzemite še mene s seboj,« se je razveselil Dolžan. »Resnično ne vem, kako naj pretolčem to popoldne.«

»O, saj res,« je odvrnil Goričar. »Jako me bo veselilo, da vam bom smel razkazati okolico našega trga.«

In sta se takoj podala na pot in sta zapustila Razborje. Onkraj trga sta stopila v prijeten gozdič, ki je na tej strani pokrival razleknjeni hrib, pod katerim je stal trg. Pot se je vila navzgor tako, da je človek komaj opazil strmino. Ko pa sta prišla na vrh, je Dolžan strmeč opazil, da hriba ni nikjer več. Pred njim se je razprostirala široka planota, vsa posuta z bogatimi, skrbno gojenimi polji. Tu in tam je stala lepa kmetija, vsa ovita in zasenčena od sadnega drevja. Tam doli pa, kjer se je planota nagibala k precej visokemu gričevju, je stala obširna vas. Sonce je naravnost nanjo usipalo svoje žive žarke, da so se strehe blestele in je žarelo zidovje, kakor da je srebrno prepleskano. Sredi vasi se je bohotila ogromna cerkev, ki je bila prevelika za to vas, kakor je bil tudi zvonik prevelik za hiše, ki so se v prijetnem zelenju skromno stiskale pod njim.

»Tam je Šmarje,« je razlagal Goričar. »Premožna vas, pred katero se mora skriti naše Razborje. Tržani zahajajo tjakaj vsako nedeljo in zabave je tam vedno dovolj. Pa tudi lepih deklet se tam ne zmanjka nikoli.«

Solnce je pripekalo in zato sta namerila korake naravnost proti Šmarju, da se v senci ohladita. Prehodila sta vso vas in sta si ogledala tudi cerkev, ki pa na človeka ni napravljala dobrega vtisa, ker je bilo v nji vse preveč ogromno in se ni skladalo prav nič s skromnim vaškim razpoloženjem. Vročina ju je bila užejala. Radi tega sta stopila v gostilno, ki je stala nedaleč od cerkve in je bila tržanom znana pod imenom »Emauz«.

(Dalje prihodnjič.)

Tri kratke

V ljubljanski bolnišnici je 11. decembra umrl upokojeni postajenačelnik gospod Srečko Rajner iz Rajhenburga. Njegovo ime je bilo znano ne samo v širokem krogu tovarišev in prijateljev, temveč tudi v taboru vseh slovenskih nacionalnih delavcev. Vedno vedrega duha in čilega telesa je predstavljal tip samozavestnega, prikupnega železniškega uradnika. Vendar tegobe tudi njemu niso bile prizanešene. Zlasti v svetovni vojni je bil preganjan in pozneje v svobodni domovini ni doživel zadoščenja, kakor bi ga bil zaslužil. Vse to pa ni vrglo niti senčice na njegovo čudovito, dobrodušno šaljivost, ki je slovela takorekoč ob vsej progi do Zagreba in od Rajhenburga daleč naokrog po senovski pokrajini. Če je le mogel, si je Srečko Rajner srčno rad privoščil kakega svojega prijatelja in nihče mu ni tega zameril. Zdaj ko leži na rajhenburškem pokopališču sv. Petra, naj ožarijo njegov spomin dve, tri svetle prigode.

I.

Kmalu po vojni si je postajenačelnik Srečko Rajner ob cesti, ki vodi iz rajhenburškega trga, zgradil sredi prelepe pokrajine vilo, da bi v njej zadovoljen preživel leta pokoja. Ljubko svojo domačijo je krstil za »Moj mir«, toda miru ni poznal. Že ob ranem jutru je brkljal po svojem prekrasnem vrtu, kjer se je bohotalo neznansko mnogo imenitnega cvetja.

Pa privede nekoč pot mimo po cesti uglednega šolnika, ki je tudi znan ljubitelj cvetja.

— Imaš spet kaj novega, Rajner?

— Imam. Pa še nekaj prav posebnega. Kolosalnega! Poglej tole cvetje, kakšno široko lističje in kakšen vonj!

Šolnik namrši čelo in radoveden pristopi bliže na vrt, že ves pod vplivom Rajnerjeve zgovornosti.

— Zares čudovito. Kje si pa to dobil?

— Dobil, dobil! Sam sem vzgojil, lej ga!

— Takooo? Na, ali imaš že kaj semenja?

— Imam, seveda ga imam. Ampak to ti povem: samo tebi ga dam in nikomur drugemu.

Skočil je Srečko Rajner v svojo vilo, šolnik pa si je zunaj na vrtu od veselja mel roke. Že dve minuti nato mu je Rajner nasipal v desno dlan neko čudno črno zrnje.

— Še to, da bom vedel: kako si pa krstil novo cvetje?

— Prav danes sem premišljeval o tem — obotavlja odvrne Rajner — po nemško bi to krstil za Kanonenblume — nuj, po slovensko pa recimo: topovski cvet...

— Tako, tako... ampak zakaj?

— Boš že videl, ko se ti roža prav razrase.

Vrli šolnik je srečen ponesel semenje domov.

Minila je potem zima, bližala se je pomlad. Natanko prvega aprila jo vrli šolnik spet primaha po cesti in Rajner je stal pred hišo — in nič se ne zlažemo, če povemo, da je čakal, kdo mu bo za prvega aprila prinesel v mlin.

— Oho, šolnik predragi! Kaj sem hotel reči: ali je tvoje semenje že vzknilo?

— Ni, zaman se trudim. Vsejal sem ga o veliki noči natanko po tvojem naročilu — v črno prst v lončkih — in pridno sem zalival — zaman.

— Hahaha — se je tedaj sprostil Rajnerju smeh iz prsi — hahaha, predragi moj šolnik, ali si že kdaj čul, da bi v lončku rasel smodnik ali po domače — pulfer!

Šolnik se je počehljal za ušesom. Strela! Spet enkrat ga je potegnil ta nesrečni Srečko Rajner- Urno jo je pobrisal z vrta in je kar preslišal, ko je Srečko Razner klical za njim:

— Čuj no, ali nočeš? Vzgojil sem novo cvetko... primula aprilis ...

II.

Enako navdušen kakor za cvetice je bil Srečko Rajner tudi za ribolov. To je bil prav za prav njegov edini sport, ki ga je pa najčešče sprovajal v prirco, še zlasti tja gor proti Senovemu in ob bistrem potočku skozi sotesko pod košato gozdovje zelenega Bohorja. Vode so stara pravica očetov trapistov, Rajner pa je imel vse te potočke v zakupu. Ko so mu itak že ribji tatovi vsako leto pobrali precej zaroda iz tolmunčkov, je bil Srečko Rajner včasih precej ljubosumen tudi na ribiče, ki so prihajali iz drugih krajev. Pa se pripelje neko nedeljo večja družba Zagrebčanov, vsi predpisno opremljeni kakor se za nedeljske ribiče spodobi. Srečko Rajner stoji na postaji in jih prijazno prestreže:

— Kam pa, kam, gospoda? Ali proti Senovemu? Ali v Podsredo, ali pod Bohor? Oh, saj se vam ne izplačala. Tiste uboge postrvi — komu se ne bi smilile, saj so drobne kakor fižol!

— Táaako? — so Zagrebčani presenečeni zinili v en glas.

— Seveda. Ampak za krape jaz vem... Za karfe... takšne, da jih boste komaj odnesli. Rad vam jih prepustim, pa jih nalovite, kolikor hočete...

Zanosno kakor igralec na odru je pokazal z desnico ravkreber proti Šmohorju, ki se smelo in strmo dviga nad Rajhenburgom in je na njem prijazna cerkev, odkoder se razgledaš daleč, daleč po Zasavju.

— Tam gori je jezero... prostrano jezero, v njem se je razpasla karfja zalega, da je ne moremo ugonobiti. Poizkusite srečo!

— Toda kako? S trnki jih menda ne bomo lovili?

— Seveda ne, s trnki jih ne boste lovili, temveč z mrežami, jaz vam jih dam na razpologo pet, če hočete.

In že je povedel Zagrebčane proti svojemu skladišču in jim lepo razdelil mreže, jih poučeval, kako morajo loviti in naposled ni pozabil pripomniti...

— Še tole: Tam gori ni kamenja, mreža pa mora potoniti globoko v blatno dno, sicer se karfi ne zvalijo nanjo... Kamenje morate pač ponesti s seboj...

Popadli so Zagrebčani vsak svojo mrežo, poiskali še teškega kamenja in se kakor višarski romarji podali navkreber proti vrhu Šmohorja. Pot jim je lil s čela, sopihali so, da je temu in onemu pokukal jezik na dan, — tam spodaj pa si je Srečko Rajner zadovoljen privihal brke...

Več kakor uro hoda so se trudili Zagrebčani, da so srečno priromali na vrh.

Prvo presenečenje: kamenja je tam gori več kakor kjerkoli.

Drugo presenečenje: jezera prav nikjer, samo za bajto šhomorskega mežnarja črna gnojna mlaka.

Tretje presenečenje: Na vrhu je bila že zbrana gruča Rajhenburžanov, ki jih je Srečko Rajner poslal po kratki poti pogledat na vrh Šmohorja, kako bodo Zagrebčani karfe lovili...

Toda moti se, kdor misli, da so Zagrebčani napravili škandal. To ne bi bili pravi Zagrebčani! Vse so »za dobro gor vzeli«, sprevrgli so zadrego v grohot in so se z mrežami vrnili v dolino, potem so pa še za pijačo dali.

III.

Naposled je nanoslo, da se je usoda sama kruto pošalila s Srečkom Rajnerjem. Za svojih dobrih šest križev je bil nenavadno ohranjen, samo srce mu je včasi ponagajalo. Pa se je odločil, da pojde pogledat v ljubljansko bolnišnico. Sprejeli so ga in preiskali pri srcu, ugotovili pa so, da ga morajo operirati — v glavi. Šaljiv in pogumen je šel Rajner pod operacijski nož. Operacijo je prestal — a smrtna ura mu je bila že zapisana.

Šentpetski župnik gospod Petrič ga je prišel spovedat. Ko sta opravila, se je Srečko Rajner nasmehnil:

— Tako, gospod župnik, zdaj ste mi dali p o t n i l i s t za nebesa, kaj ne?

— Da, pa zato ni treba, da bi že odpotovali.

Ker je Srečko Rajner še preстал noč, je naslednji dan prišel gospod župnik znova in mu je podelil poslednje olje.

Tudi ta zakrament je sprejel Srečko Rajner še pri polni zavesti in je spet rekel šaljivo:

— Tako gospod župnik, zdaj ste mi dali še vizum. Zdaj pa res lahko odpotujem...

Kmalu nato je bil na Onem svetu rešen trpljenja.

Naj mu bo lepo na Desni strani!

—dr—

ZADRUŽNI VESTNIK

Na Francoskem

je Zveza nabavljalnih zadrug sklenila izvesti veliko propagandno akcijo, ki naj bi trajala šest tednov. Akcija ima namen, pridobiti novih zadrugarjev in krepiti zadržno zavest.

Na Nemškem.

Kakor poroča Zveza poljedelskih zadrug odpade od celokupnega prometa žitaric, to je od 74 milijonov ton, na zadruge 3,5 milijona ton. Od celokupnega prometa poljedelskih potrebščin odpade polovica na poljedelske nabavljalne zadruge.

Na Japonskem

ima zadržni list »Svetlost domačije« 1,200.000 naročnikov!

V Ameriki

bo izšla nova zadržna knjiga, katere avtor ne bo nihče drugi kot slavni pisatelj Upton Sinclair, ki se bavi torej tudi z gospodarskimi in zadržnimi vprašanji. Nekoč je dejal, da ne bodo prišli milijoni nezaposlenih v Ameriki nikdar do kruha, dokler bo vladal kapitalistični gospodarski red in da je zadržništvo edina pot iz današnje krize.

Na Švedskem

bo letos imela Zadržna šola 40 raznih tečajev za poslovodje in nastavlence v zadrugah.

Na Angleškem.

Nabavljalna zadruha v Londonu prireja v januarju vsakega leta propagando za pridobivanje novih zadrugarjev. Letos je bilo 26 propagandnih

dni in je bilo treba vsako minuto pridobiti enega člana, kar bi znašalo 37.400 novih članov. Če je zadruga uspela, bo imela ca 380.000 članov!

Po »Zadružni zastavi«.

Šivalni in prirojevalni tečaj

Sporedno z gospodinjskimi tečaji in vse leto, se vrše tudi štiri mesečni posebni dnevni in večerni šivalni in prirojevalni tečaji.

Dnevni in večerni šivalni in prirojevalni tečaj se vrši trikrat na teden, in sicer ob urah, ki se določijo sporazumno z gojenkami. Oba tečaja se pričeneta zopet 1. marca.

Glavni predmeti v teh tečajih so: prirojevanje oblek in perila, krpanje, mašenje, ročna dela vseh vrst, strojno vezenje in mašenje.

Ukovina bodisi za dnevni ali večerni tečaj znaša mesečno le 60 Din ter se plača vnaprej.

Prijave za vse tečaje sprejema vodstvo teh tečajev v šivalnici gospodinjske šole, Nabavljalna zadruga v Šiški, Bleiweisova cesta št. 35, in sicer v torek, četrtek in soboto od 9. — 12. in 14. — 16. ure, ali pa v pisarni Železničarske menze, Pražakova ulica šte. 19 v Ljubljani.

Zadruharji na progi

Ne kupujte manufakture od tujih potnikov! Počakajte zadružnega potnika, ki ima lepo, veliko izbiro manufakture, galanterije in čevljev. Pogoji in cene so iste kot v zadružnih prodajalnah.

Iz uprave

Obveščamo vse člane, da se bo vršila letošnja redna letna skupščina Nabavljalne zadruge uslužbencev državnih železnic v Ljubljani v nedeljo, dne 19. aprila 1936.

Iz uredništva

S prvo letošnjo številko smo začeli s sistematičnim podajanjem kuharske umetnosti in gospodinjstva. Cenjene zadruharice prosimo, da se glede tega poglavja obračajo z eventualnimi pripombami, predlogi, nasveti in vprašanji pismeno na uredništvo. Če žele odgovora v listu, je treba, da store to najkasneje do 5. vsakega meseca.

Vsebina: Žene in zadružništvo (str. 33). — Še nekaj o obrokih (str. 35). — Gospodarstvo: O menici, čeku in kliringu (str. 36). — Kuhinja: Rahljalna sredstva (str. 39), Riba in njen pomen za prehrano (str. 40). — Reja kuncev: Reja angorskih kuncev (str. 43). — Zdravstvo: Revmatična obolenja (str. 46). — Naš otrok: Vzgojne možnosti v zgodnji mladostni dobi (str. 49). — Iz naše zgodovine: Naselitev Slovencev (str. 52). — Leposlovje: Stari pristan (str. 54), Tri kratke (str. 60). — Zadružni vestnik (str. 63).

»Zadruhar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Z., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolodvorska ulica št. 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

9. volišče: Grosuplje.

Volilnih upravičencev 62, volilo 51 članov. Izvoljena sta s 47 odnosno 44 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Crnkovič Julij, nadzornik proge.	Poliš Anton, prometnik.

10. volišče: Trebnje.

Volilnih upravičencev 44, volilo 40 članov. Izvoljena sta s 33 odnosno 20 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Namestnik Miroslav, nadz. proge.	Zupančič Franc, desetar .

11. volišče: Novo mesto.

Volilnih upravičencev 133, volilo 106 članov. Izvoljeni so s 105 odnosno 106 glasovi:

Delegati:	Namestniki:
Jarec Štefan, šef stanice.	Višner Karol, nadz. brzojava.
Pretnar Jakob, teh. čin.	Kavčič Janez, vlakovodja.
Vales Josip, nadz. proge.	Fajfar Avgust, strojevodja.

12. volišče: Črnomelj.

Volilnih upravičencev 32, volilo 28 članov. Izvoljena sta s 17 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Rapuš Matija, zvan. II.	Seliškar Slavko, nadz. proge.

13. volišče: Zalog.

Volilnih upravičencev 43, volilo 33 članov. Izvoljena sta z 31 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Srakar Jože, prometnik.	Rajnar Albert, mizar.

14. volišče: Litija.

Volilnih upravičencev 45, volilo 43 članov. Izvoljena sta s 23 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Ronko Franjo, nadz. proge.	Hribar Franc, progovni delavec.

15. volišče: Trbovlje.

Volilnih upravičencev 58, volilo 43 članov. Izvoljena sta s 43 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Paternost Jože, prom. uradnik.	Spindler Erhard, nadz. proge.

16. volišče: Zidani most.

Volilnih upravičencev 138, volilo 99 članov. Izvoljeni so delegati:

Delegati:	Namestniki:
Arhar Anton, nadz. proge (83 glasov)	Smodej Maks, prog. obh. (79 glasov).
Rajgl Ivan, zvan. I. (59 glasov).	Majcen Leopold, premikač (78 glasov).
Završnik Maks, strojevodja (53 glasov)	Smodej Franc, premikač (40 glasov).

17. volišče: Sevnica.

Volilnih upravičencev 32, volilo 22 članov. Izvoljena sta z 22 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Voje Stanislav, prometnik.	Krapec Gvido, prog. zidar.

18. volišče: Videm-Krško.

Volilnih upravičencev 52, volilo 48 članov. Izvoljena sta z 47 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Uršič Henrik, zvan. II.	Zupančič Franc, čin. VIII.

19. voliše: Brežice.

Volilnih upravičencev 70, volilo 67 članov. Izvoljena sta s 55 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Hervol Josip, desetar.	Grbec Franc, prometnik.

20. voliše: Celje.

Volilnih upravičencev 121, volilo 97 članov. Izvojeni so:

Delegata:	Namestnika:
Lukežič Franc, nadz. proge (93 glasov).	Jelenc Franc, nadz. proge (59 glasov).
Žemlja Andrej, zvan. II. (53 glasov).	Klajnšek Franc, služ. (47 glasov).

21. voliše: Grobelno.

Volilnih upravičencev 56, volilo 48 članov. Izvoljena sta z 48 odnosno 47 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Obersnel Franjo, nadz. proge.	Bolka Franc, šef stanice.

22. voliše: Ptuj.

Volilnih upravičencev 59, volilo 44 članov. Izvoljena sta s 37 odnosno 33 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Lenarčič Franc, čin. v pokoju.	Kepec Ivo, višji pristav.

23. voliše: Čakovec.

Volilnih upravičencev 92, volilo 79 članov. Izvoljeni so s 77 glasovi:

Delegata:	Namestnika:
Buchmeister Konrad, nadz. proge.	Rudolf Franc, dnevničar.
Glavač Ivan, čin. VIII.	Kocjan Vinko, brzojav. zvan. I.

24. voliše: Maribor gl. kol.

Volilnih upravičencev 50, volilo 22 članov. Izvoljena sta z 21 odnosno 17 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Durjava Avgust, revizor vlakov.	Mlač Ivan, nadzor signala.

25. voliše: Dravograd-Meža.

Volilnih upravičencev 23, volilo 20 članov. Izvoljena sta z 19 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Sovre Franc, šef stanice.	Sodja Janez, pom. prom.

26. voliše: Velenje.

Volilnih upravičencev 30, volilo 17 članov. Izvoljena sta s 16 odnosno 14 glasovi:

Delegat:	Namestnik:
Košir Josip, vlakovodja.	Rus Ivan, strojevodja.

27. voliše: Direkcija državnih železnic Ljubljana.

Volilnih upravičencev 261, volilo 197 članov. Izvoljeni so s 194 glasovi:

Delegati:	Namestniki:
Petek Milan, svetnik.	Dr. Žekar Franc, poverjenik.
Inž. Leskovšek Drago, svetnik.	Sever Janko, čin. VIII.
Nussdorfer Bruno, višji kontrolor.	Vozelj Karol, čin. VIII.
Podpac Rudolf, čin. VII.	Danev Simon, čin. IX.
Jelenič Zvonimir, viš. kontr.	Kušar Franc, čin. VIII.

Istočasno sporočamo, da se bo vršil občni zbor podpisane kreditne zadruge dne 22. III. 1936 v dvorani Narodno-železničarskega glasbenega društva »Sloga« v Ljubljani z začetkom ob 10. uri.

Dnevni red bo razviden iz poročila upravnega odbora za ta občni zbor, ki bo dostavljen vsemu članstvu.

Upravni odbor
Kreditne zadruge uslužbencev drž. železnic
Ljubljana.

Outrata Drago,
t. č. tajnik.

Jeras Ernest,
t. č. predsednik.

Prodajalne:	Ljubljana:	{ Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
		{ Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641
	Maribor:	{ Koroški kol., Frankopanska cesta 34, telefon št. 2061
		{ Glavni. kol., Aleksandrova cesta 42, telefon št. 2825

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 2

veljaven od 20. februarja 1936.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le
tako ob prejemu blaga!

Mlevski izdelki

Moka Ogg kg	3:20
„ Og „	3:20
„ št. 2. „	3:—
„ št. 5 „	2:75
„ enotna „	2:90
„ ajdova „	4:—
„ koruzna „	1:80
„ krmilna „	1:65
„ ržena „	2:75
Otrobi, koruzni „	1:10
„ pšenični debeli „	1:50
„ „ drobni „	1:40
Zdrob, činkvantin „	2:75
„ koruzni „	2:25
„ pšenični „	3:50

Testenine

Domače

Fidelini kg	6:25
Krpice „	6:25
Makaroni „	6:25
Polži „	6:25
Rezanci „	6:25
Špageti „	6:25
Zvezdice „	6:25

Jajčne

Makaroni kg	8:50
Polži „	8:50

Jajčne v kartonih

Makaroni kg	9 50
Špageti „	9 50
Jajnine vseh vrst „	16:50
E. B. „ „ „	18:—

Riž

Carolina kg	11:—
Ia „	8:—
Iia „	7:—

Deželni pridelki

Cebula, domača kg	3:50
Čebula, pražena »Cepo« . doza	6:—
Češenj kg	11:—
Fižol, cipro „	4:25
„ prepeličar „	4:—
Grah, zelen „	12:50
Ješprenj „	3:50
Ješprenjček „	7:50
Kaša „	4:—
Koruzna, debela „	1:60
„ drobna „	1:75
Krompir „	dnevna cena
Leča, Ia „	13:50
Piča za kure „	2:—
Ptičja hrana „	8:—
Zelje, kislo „	3:—
„ kislo v sodčkih „	
cca 25 kg, Btto za Ntto „	2:75

Sadje južno, sušeno in sveže

Hruške, suhe kg	7:—
Rozine, Ia „	13:—
Rozine, Iia „	10:—
Slive, suhe, bosanske „	9:—
Dateljnj kart.	11:—
Fige, dalmatinske kg	5:—
„ v venci „	7:—
Jabolka „	3:—-2:50
Lešniki, tolčeni kg	35:—

Limone kom.	0:75
Mak, plavi kg	16:—
Mandarine kom.	1:25
Mandeljni, Ia kg	44:—
Mandeljni, Iia „	27:—
Orehi, celi „	7:50
Orehova jedrca „	24:—
Pomaranče kom.	1:—
„ „	1:25
Rožiči, celi kg	5:50
Rožičeva moka „	5:50

Sladkor

Kocke kg	15:25
Sipa, drobna „	13:50
„ debela „	13:60
V prahu „	15:25
Bonboni „	25:—
„ Fourres, Ia „	40:—
„ „ Iia „	30:—
Bonboniere po velikosti . kom.	
Kandis kg	23:—
Margo slad „	44:—
Šumeča limonada kom.	1:—

Sol

Fina kg	4:—
Morska „	2:75
Namizna „	3:—

Kava

Perl kg	55:—
Portoriko „	76:—

Napolitanke, dolge	kom.	1'—
" " " " " " " "	zav.	15'—
Oblati	"	15'—
Otroški piškoti	"	15'—
Ovomaltine, mala	doza	12'—
" srednja	"	27'—
" velika	"	48'—
Paradižniki, 1/5 kg	"	4'50
" 1/2 "	"	9'—
Sir, Chalet, Ia	kom.	3'—
" " Iia	"	1'50
" " Iia	škatl.	7'—
" emendolski, Ia	kg	25'—
" Parmezan	"	80'—
" stiški	"	22'—
" trapistovski	"	20'—
" liptavski	"	30'—
Soda, jedilna	"	14'—

Pudingi in pecilni praški

Božanska jed	zav.	5'—
Ctronin prašek za puding " "	"	2'50
Čokoladne jedi	"	4'20
Čokoladna krema	"	3'50
Čokoladni prašek za puding	"	2'80
Makronin prašek za puding	"	4'20
Malinov prašek za puding " "	"	2'50
Mandeljev prašek za puding	"	2'50
Pecilni prašek	"	1'—
Pripomoček za vkuhanje	"	2'—
Rdeči zdrob	"	3'50
Rumenilo	"	1'—
Vanilijeva krema	"	3'—
Vanilijin prašek za puding " "	"	2'50
Vanilin sladkor	"	1'—
Zmes za šartelj	"	12'—

Dišave

Cimet, cel in zmlet	zav.	3'—
Ingver	"	3'—
Janež	"	2'50
Kamilce	kg	30'—
Klinčki (žbice), celi in zmleti	zav.	2'50
Korjander	"	2'50
Kumna	"	2'50
Lavorjevo listje	"	1'—
" zrnje	"	1'—
Majaron	kg	64'—
Muškatov cvet	zav.	3'—
Muškatovi orehi	kom.	—50
Paprika, huda	zav.	3'—
" sladka	"	3'—
Piment, cel in mlet	"	2'50
Poper, " " " " " " " "	zav.	3'—

Vanilija v šibkah	kom.	1'50
Žafran	zav.	—75

Težotina

Kis za vlaganje	l	3'—
" nav., dvojno močni	l	3'—
" vinski	"	4'50
Olje, bučno	"	11'—
" italijansko	"	18'—
" namizno	"	12'—
" olivno	"	16'—
Francosko žganje, mala stekl.	10'—	
" " srednja " "	24'—	
" " velika " "	48'—	
Brandy, à 0'17 l	"	—
" " 0'35 l	"	32'—
" " 0'70 l	"	52'—
Liker, Florijan, grenki	l	42'—
" " sladki	"	42'—
" Pelinkovec	"	32'—
" razni	"	38'—
Rum Ia, à 1/2 l	stekl.	34'—
" Ia, " 1 " " " " " "	"	58'—
" Iia, " 1/2 " " " " " "	"	20'—
Esenca za liker	"	5'—
Rumova esenca	"	8'—
Žganje, borovničar, à 1/2 l " "	"	24'—
" brinjevec, " 1/2 " " " "	"	18'—
" hruševac, " 1/2 " " " "	"	18'—
" slivovka, " 1/2 " " " "	"	18'—
" tropinovec, " 1/2 " " " "	"	18'—
Vino, belo, štajersko	l	12'—
" cviček	"	10'—
" belo, dalmatinsko	"	7'—
" črno, " " " " " "	"	8'—
" Opolo	"	8'—
" Prošek	"	20'—
" Vermut	"	26'—
Malinovec, à 1/2 l	stekl.	14'—
" odprti	kg	18'—
Malinov sok	kg	7'—
Radenska voda 14/10 l	stekl.	7'—
" " 1/2 l	"	3'50
Rogaška voda 14/10 l	"	7'—
" " Donati 1 l " " " " "	"	6'50
Grenka voda Fr. Jožefova " " " " "	"	12'—
" " Palma	"	10'—

Potrebščine za perilo

Mila

Benzit	zav.	5'—
Hubertus, sivo	kg	9'50
" navadno	"	10'50
" terpentin	"	12'50
Merima	"	12'—
Sunlight	zav.	4'—
Schicht, navadno	kg	11'50
" terpentin	"	13'—
Zlatorog, navadno	"	10'50
" terpentin	"	12'50
Pralni praški		
»Ena«, milne luske	kg	28'—
»Henko« soda	zav.	3'—
Lux	"	4'50

Perion	zav.	4'50
Persil	"	6'—
Radion	"	5'25
Snežinka	"	4'50
»Tri« soda	"	3'—
Ženska hvala	"	2'50
Radost peric	"	2'50

Druge potrebščine

Soda za pranje	kg	1'75
Lug	"	3'50
Boraks	zav.	2'50
" carski	škatl.	5'75
Škrob rižev	"	5'—
" " " " " " " "	zav.	1'50
Plavilo v kockah	"	2'50
Plavilni papir	"	1'50
Pralni stroji, leseni, mali kom.	13'—	
" " " " " " " "	vel.	14'—
Pralni stroji, pločev. mali " "	"	15'—
" " " " " " " "	vel.	17'—
Vrvi za perilo	15 m	Cene po kvaliteti
" " " " " " " "	20 "	"
" " " " " " " "	25 "	"
" " " " " " " "	30 "	"
" " " " " " " "	35 "	"
" " " " " " " "	40 "	"
Obešalniki za sušenje perila	"	20'—
Ščipalke za perilo	kom.	—25

Toaletni predmeti

Milo, Favorit	kom.	8'—
" Glycerin	"	4, 9
" kopalno	mali	—
" " " " " " " "	vel.	12'—
" Ideal	"	15'—
" Karbol	"	4'—
" mandeljnovno	"	6'—
" Marija	"	10'—
" Olivia	mali	4'—
" " " " " " " "	vel.	7'50
" domače	"	3'—
" Osiris	"	6'—
" otroško	"	8'—
" za roke	"	4'50
" Speick	"	10'—
" za brltje Ia	"	8'—
" " " " " " " "	Iia	3'—
Cimean, zobna krema tuba		6'50
Chlorodont, " " " " " "	"	6'50
Doromat, " " " " " "	"	7'50
Kalodont " " " " " "	"	6'50
Odol	mala stekl.	22'—
" " " " " " " "	sred.	35'—
" " " " " " " "	vel.	65'—
Olje, orehovo, pristno	"	10'—
Olje za solnčenje in masažo	"	8'—
Ustna voda Cimean	"	18'—
" " Elida	"	20'—
Kolonska voda mala " "	"	13'—
" " " " " " " "	velika	24'—
Esenca za kolonsko vodo " "	"	16'—
Krema za kožo Cimean	doza	10'—
" " " " " " " "	Elida . tuba	12'—

Nivea krema	doza 10'—
Uran „	doza 10'—
Parfum	stekl. 16'—
Puder Elida	škatl. 10'—
Vazelin „	doza 4'50-6'—
Šampon „	zav. 3'—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mala škatl. 5'—
„ „	sred. „ 7'—
„ „	vel. „ 12'—
„ rujava	„ 5'—
„ rumena	„ 5'—
„ bela	„ 5'—
Mast za čevlje, črna	„ 4'—
„ „ „ rujava	„ 4'—
Belin	zav. 2'—
Olje za mazanje podplato	stekl. 8'—
Krtače za blato	kom. 4'—
„ „ mazanje	„ 1'50
„ „ svetljenje	„ 12'—
Vežalke, črne, kratke	par 1'25
„ „ srednje	„ 1'25
„ „ dolge	„ 1'50
„ rujave, kratke	„ 1'—
„ „ srednje	„ 1'25
„ „ dolge	„ 1'50
„ usnjene, črne	„ 2'—
„ „ rujave	„ 2'—

Razno

Brusači	kom. 13'—
Celofan, papir	zav. 3'50
Čistilo za parkete	mala doza 12'—
„ „ „	vel. „ 24'—
Črnilo	stek. 3'—
Flit	mala doza 16'—
„	vel. „ 29'—
„ s škropilko	kart. 51'—
„ škropilka	kom. 22'—
Grafit	„ —'50
Hobby, prašek	zav. 5'—
Hranilniki	kom. 40'—
Kadilo	kg 30'—
Kladiva za meso	kom. 12'—
Kolesa, »Šampion«	„ 1400'—
„ »Westa«	„ 1500'—
„ »Zenit«	„ 1500'—
„ ženska, po naroč.	„ —'—
Krtače za obleko	„ 16'—
„ „ parkete	„ 27'—
„ „ ribanje	„ 4'—
„ „ roke	„ 2'50
„ „ „ dvostr.	„ 5'—
„ „ zobe, male	„ 8'—
„ „ „ velike	„ 12'—
»Mali sadjar«	knjiga 5'—
»Mali vrtnar«	„ 5'—
Metle, male	kom. 8'—
„ velike	„ 11'50

Metlice, otroške	kom. 5'50
„ za obleko	„ 6'—
„ „ posodo	„ 1'50
Morska trava Ia	kg 4'—
Muholovci	kom. 1'—
Nagrobne lučke	kart. 10'—
„ „ v keram. lončkih	kom. 4'—
Nočne lučke	škatl. 2'—
Obešalniki, mali	kom. 2'50
„ veliki	„ 15'—
Olje za šivalne stroje	stekl. 4'—
Omela, bombažna	kom. 32'—
„ mala	„ 12'—
„ za parkete	„ 24'—
Ominol	„ 2'50
Pasovi, usnjeni	„ 8'—
Pasta za peči	škatl. 3'—
Peharji, srednji	kom. 4'—
„ veliki	„ 4'50
Peresniki	„ 1'50
Pergament papir	pola 1'—
Pesek za email posodo	zav. 1'—
„ „ „ „	„ 1'50
„ „ „ „	„ 2'—
„ „ alum. „	„ 2'50
Pile, trioglate, male	kom. 4'50
„ „ srednje	„ 5'—
„ „ velike	„ 5'50
„ plošnate, male	„ 9'50
„ „ srednje	„ 11'—
„ „ velike	„ 13'—
Platnene vrečice, male	„ 6—7
„ „ srednje	„ 12'—
„ „ velike	„ 16'—
Prašek za čiščenje oblek	zav. 10'—
„ „ „ zlata	„ 3'25
„ in srebra	„ 3'25
Prazne pušice	kom. 5, 10
Predpražniki Ia	„ 14'50 do 60
„ IIa	„ 10'—
„ IIIa (slama)	„ 4'—
Prijatelj gospodinj (za šteditnik)	„ 170'—
Rahljači, brez ročaja	„ 12'—
„ z ročajem	„ 15'—
Sidol	doza 5'50
Svitol	„ 4'80
Solnice, lesene	kom. 9'—
Stručnice, male	„ 6'—
„ srednje	„ 7'—
„ velike	„ 8'—
Sukanec, bel, črn št. 10—12	valj. 4'50
„ 16—36	„ 3'50
„ 40—60	„ 2'75
Sveče, dolge	zav. 6'—
„ „	kom. 1'10
„ kratke	zav. 6'—
„ „	kom. —'65
Svinčniki, navadni	„ 1'50
„ tintni	„ 3'50
Šivanke	zav. 1'50

Šmirkovo platno, belo	pola 1'50
„ „ sivo	„ 2'—
Sparklet steklenice	kom. 150'—
„ patroni, polni	„ 4'—
„ „ prazni	„ 2'50
Sted Regulator obroči:	
160—220 mm	„ 80'—
230—270 „	„ 100'—
280—300 „	„ 120'—
Sted Regulator plošče:	
18×12 col	„ 150'—
21×12 „	„ 160'—
24×12 „	„ 170'—
Tepači, mali	„ 8'—
„ srednji	„ 13'—
„ veliki	„ 18'—
Thermid stekl. in vložki	„ po vel.
Umetno gnojilo	kg 2'—
Vim	zav. 2'50
Vozički za prevoz živil	kom. 320'—
Vžigalice	zav. 10'—
„	škatl. 1'—
Zobotrebcji	zvez. 0'25
Žlice, navadne, jedilne	kom. 3'—
„ „ kavne	„ 2'—
„ alpaka, jedilne	„ 13'50
„ „ desertne	„ 12'—
„ „ kavne	„ 7'—
„ „ jed., krom. „	„ 14'—
„ „ desertne „ „	„ 12'75
„ „ kavne „ „	„ 7'25
Vilice, navadne	„ 9—13
„ alpaka	„ 13'50
„ „ kromirane	„ 14'—
Noži, navadni	„ 10—13
„ alpaka	„ 23'—
„ „ kromirani	„ 23, 27

Kurivo

Drva, bukova, cela	
„ „ žagana	
„ mehka, v kolob.	
Premog, trboveljski, kosovec	Po dnevni ceni
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla i. t. d.

SVETOVNA

SEMENA

TVRDKE

Josip Urbančič, Ljubljana

1. Zelenjadna semena — vrečice po 1 Din:

- Štev. 2 Karfijola Erfurtska, zgodnja
9 Glavnato zelje, belo, zgodnje
12 Glavnato zelje, belo, pozno
14 Rdeče zelje
18 Ohrovč ali kelj, zgodnji
22 Ohrovč ali kelj, pozni
28 Kolerabice vrhovne, bele, angleške
34 Kolerabice vrhovne, bele, dunajske
36 Koleraba podzemeljska, rumena
38 Korenjček za juho, rdeči, kratki
39 Korenjček za juho, rdeči, srednjedolgi
41 Peteršilj, dolgi, gladki
42 Peteršilj, kratki, zgodnji
45 Zelena ali celer, erfurtska
47 Zgodnja ali majska repa, bela
49 Solatna pesa, rdeča, egiptovska
53 Mesečna redkvica, rdeča, okrogla
58 Mesečna redkvica, bela, dolga
62 Redkev ali povrtnica, črna, okrogla
64 Por ali poriluk
68 Glavnata solata, Kraljica majnika, zgodnja
70 Glavnata solata, Ljubljanska ajsarca
71 Glavnata solata, Graška, (Grazerkrautkopf) rumeno-zelena
72 Glavnata solata, Braziljska kodrasta
73 Glavnata solata, Parizarca, rjavordeče pikasta
75 Glavnata solata, Trdoglavka (Trotzkopf), rjava
76 Glavnata solata, Trdoglavka (Trotzkopf), rumena

- Štev. 77 Glavnata solata, Zimska rumena
79 Solata za rezanje ali berivka (Schnittsalat)
80 Vezana solata ali štrucarca
81 Cikorija ali radič, rdeči
82 Cikorija ali radič, zeleni
85 Endivija, rumena, širokolistnata
86 Endivija, zelena, širokolistnata
90 Motovilec, domači, veliki
91 Špinača, širokolistnata
96 Kumare, dolge, zelene
97 Kumare, srednjedolge, zelene
98 Kumare, kratke za vkladanje
108 Jedilne buče, dolge
127 Majaron, grmičasti
129 Paprika, velika, sladka
135 Paradižnik, veliki, rdeči
139 Čebulno seme, za rdečo čebulo

2. Cvetlična semena — vrečice po 1 Din:

- Štev. 213 Antirrhinum majus, zajčki
228 Astre Straussenfeder, v najlepših barvah, mešane
231 Astre razne vrste, mešane
235 Balzamine, polnjene, mešane
269 Poletne levkoje ali fajgeljčki, mešane
277 Zlati šeboj (Goldlack), zimski
280 Chrysanthemum carinatum, enoletne kresnice
235 Clarkia elegans, krasne polnjene vrste
290 Dalija ali georgina, polnocvetna, mešana
299 Vrtni nageljni, zgodaj cvetoči za prihodnje leto
302 Margaretne nageljni, cvetejo prvo leto

- Štev. 310 Kineški nageljni, krasno mešani
331 Helichrysum ali suhe rože (Strohblumen)
383 Petunia hybrida, krasne barve, mešane
386 Phlox ali plamenica, mešani
397 Reseda odorata, dišeča resedica
421 Tagetes ali turški nagelj (Studentenblume)
427 Tropaeolum ali kapucinarji nizki
430 Verbena hybrida I. vrste, v najlepših barvah, mešana
436 Mačehe (Stiefmütterchen), velikocvetne, mešane
454 Zinnia elegans, najlepše vrste, mešana
460 Poletne cvetlice, razne vrste, mešane
498 Bellis perennis, marjetice
577 Ipomea purpurea, vrtni slak, ki se ovija

3. Grahi in fižoli — to so velike vrečice po 2 Din:

- Štev. 145 Grah sladkorni (Zuckererbse), srednjevisoki
146 Grah sladkorni (Zuckererbse), visoki
148 Grah za luščenje, najzgodnejši, majnikov
149 Grah za luščenje, pozni, visoki, zelo rodovitni
152 Grah strženasti, Telefon, visoki
153 Grah strženasti, Čudež ameriški, nizki
155 Fižol nizki, fini, zelenostročni brez niti
158 Fižol nizki, fini, rumenostročni brez niti
165 Fižol visoki, fini, rumenostročni brez niti

Pri naročilu napišite samo številko semena in število zavitkov!

Kurivo:

Prava zima se nam obeta šele sedaj. Še je čas, da se založite s kurivom. Na zalogi imamo dovolj zdravih in suhih bukovih drv ter kolobarjev.

Jabolka:

Zaloga lepih, zdravih zimskih jabolk se krči. Svetujemo, da jih nabavite takoj, dokler je cena še ugodna.

Esence za likerje:

vseh vrst prodajamo v steklenicah po 5 Din. Vsebina stekleničice zadostuje za 2 l dobrega likerja, ki si ga lahko sami pripravite doma. Liter likerja Vas bo stal le ca. 25 Din. Navodila za izdelavo so nalepljena na stekleničicah.

»Sted regulator«:

Vam donaša na obrestih letno 250 %. Prihranite si z njim najmanj 30 odstotkov kuriva ali 300 Din letno; ako ne verujete, vprašajte svojo sosedo, ki Sted-regulator že dolgo uporablja. Zadruga ima na zalogi vse velikosti po nizkih cenah.

Gospodinje!

Zelo učinkovito in blagodejno sredstvo proti prehladu, davici, angini in obolenju na dihalnih organih je čaj z medom.

Med je najbolj redilno hranilo, ki pospešuje prebavo in ojačuje kri.

Matere!

Najbolj priporočljiva hrana za slabokrvne otroke je med. Najmanjša količina koristi Vašemu otroku več kakor vsaka druga sladkarija. Zato ne odrekajte svojim otrokom medu.

Med:

cvetlični, žajbelnov, hojev in ajdov dobite v nabavljalni zadrugi ali pa pri Čebelarški zadrugi, ki ga natančno razprodaja na Vodnikovem trgu v stojnici št. 5 (za Mahrovo hišo).

Na zalogi imamo prvovrstno domačo marmelado, ki jo prodajamo po ceni Din 19.— za kg.

Steklenice, vrečice, doze in drugo embalažo oddajajo člani večkrat v nečistem stanju. Ker je nemogoče, da bi uslužbenci v navalu za čas termina čistili omenjeno embalažo, se prav lahko pripeti, da se roba pokvari ali pa vsaj izgubi dober okus. Naprošamo članstvo, da v bodoče pošilja le dobro očiščeno posodo.

PRIJAVA

NABAVLJALNI ZADRUGI USLUŽBENCEV DRŽ. ŽELEZNIC

V LJUBLJANI

Na podlagi Vašega poziva v »Zadrugarju« št. 2. 1936, izjavljam, da želim postati rejec angorskih kuncev.

Prosim, da mi pošljete v ta namen eno angorko in event. enega samca.

Pri reji te pasme kuncev bom točno upošteval vsa praktična in teoretična navodila, kakor tudi nasvete pri pregledih mojih hlevčkov z Vaše strani.

Prejete živalce preidejo v mojo last šele, ko Vam ob poteku enega leta, računajoč od dneva, ko bom kunce prejel, vrnem enako število kuncev iste starosti, ako bode to zahtevali. V primeru, da ni bilo v prvem letu prireje, vrnem prejeto samico brezplačno proti izročitvi druge samice.

Nabavljalni zadrugi priznam pravico, da mi odvzame živali brez vsakršnega povračila stroškov za nego in prehrano, ako bi po svojih organih ugotovila, da ne postopam po prejetih navodilih.

V primeru, da bi prejete kunce prodal ali brez predhodnega odobrenja zaklal, priznam Nabavljalni zadrugi pravico odškodnine do zneska 200 dinarjev za vsakega kunca.

Obvezujem se nadalje, da bom redno pošiljal Nabavljalni zadrugi vse podatke, ki se bodo zahtevali za vodenje rodovnikov o angorcih. V primeru ugotovitve kake nalezljive bolezni pri mojih kuncih ali pri kuncih v okolici, bom to takoj prijavil Nabavljalni zadrugi.

V dokaz te svoje izjave odgovarjam tudi na niže stavljena vprašanja.

V, dne 193.....

.....
(Podpis)

Priimek in krstno ime:

Službeni čin, aktiven ali upokojenec:

Službena dodelitev:

Stalno bivališče (točen naslov):

Za koliko kletk v dolžini 79 cm, širini 65 cm in višini 60 cm imate približno prostora na razpolago (v kvadratnih metrih):

Kje se ta pokrit prostor nahaja (v drvarnici, hlevu šupi ali pod napustom strehe)?

Ste se že bavili ali se sedaj bavite z kuncerejo?

Redite tudi kokoši, golobe, kozo, kravo, kunce (koliko živali od vsake vrste)?

Ste li član kakega društva za rejo malih živali (ime društva)?

Ali lahko v bližini nabirate zeleno grmičevje akacije, hrasta, leske, bršljana, sreboti itd.?

Ako nimate primerne prostora za kunčje kletke, ali bi se poprijeli reje, če bi Vam dali pokrit hlevček z 9 kletkami na mesečno odplačilo na razpolago (lično izdelan hlevček bi stal približno 500 Din)?

Kaj obdelujete (vrt, njivo) in v koliki površini (v kv. m.)?

